rijksuniversiteit groningen

Magazine voor alumni en relaties
Nummer 1, april 2012

Broerstraat 5

In dit nummer:

Groene economie met alg en kroos
Joods leven in Groningen
De ziel van het huisartsenvak
Humaan strafrecht in Nederland

Wiebe Wieling: rasbestuurder en oer-Fries

Comenius

Executive leergangen over visie en leiderschap

rijksuniversiteit groningen

Europese Comenius Leergang

Internationaal executive programma waarin leiderschapsontwikkeling centraal staat. In samenwerking met de internationaal vermaarde universiteiten van Leuven, Bologna, Heidelberg, Praag, Cambridge, Istanbul en Groningen worden vakoverstijgende inzichten uit zeven klassieke wetenschapsgebieden aangereikt. De leergang stimuleert het vermogen om fundamentele veranderingen te herkennen en er op in te spelen.

Tijdsduur: 7 x 3 aaneengesloten dagen gespreid over een jaar
Startdatum: woensdag 30 mei 2012
Locaties: Leuven, Istanbul, Heidelberg, Bologna, Praag, Cambridge en Groningen

Onze Europese sprekers zijn o.a.: mr. Gherardo Colombo (Bologna) | prof.dr. Simon Conway Morris (Cambridge) | prof.dr. Konrad Beyreuther (Heidelberg) | prof. Soli Özel (Istanbul) | prof.dr. Johan Verstraeten (Leuven) | prof. Milan Knizak (Praag)

"Augustinus: "Noli foras ire, in teipsum redi, in interiore homine habitat veritas, Ga niet naar buiten, keer terug in jezelf, in de innerlijke mens woont de waarheid..." (De vera rel.39,72).
Comenius biedt een eigen interpretatie: de uitnodiging naar "buiten" te gaan leidt juist tot een hervonden innerlijk onderzoek en een reflectie op de inzichten die verkregen worden door de ontmoetingen met inspirerende sprekers en deelnemers."
Oud-deelnemer **Greet Locquet**, Algemeen Directeur Pharos Reizen

Chinese Comenius Course
Startdata: dinsdag 10 april 2012 en vrijdag 20 april 2012

Themaleergang Nieuw Leiderschap in de Financiële Sector
Startdatum: donderdag 12 april 2012

Europese Comenius Leergang
Startdatum: woensdag 30 mei 2012

American Comenius Course
Startdatum: zondag 3 juni 2012

Nationale Comenius Leergang
Startdatum: woensdag 13 juni 2012

Leiderschap met Wijsheid
Startdatum: dinsdag 19 juni 2012

Comenius Summercourse
Startdatum: dinsdag 28 augustus 2012

Touching Tomorrow's World in Today's Science
Startdatum: zondag 16 september 2012

Sprekers

Onze Nederlandse sprekers zijn o.a.: prof.dr.ir. Sander Bais (Universiteit van Amsterdam) | prof. Herman Beck (Universiteit van Tilburg) | em. prof.dr. Heleen Dupuis (Universiteit Leiden) | prof.dr.mr. Afshin Ellian (Universiteit Leiden) | em.prof.dr. R.M.G.E. Foqué (Erasmus Universiteit) | prof.dr. Jaap van Manen (Rijksuniversiteit Groningen) | prof.dr. John Rijsman (Universiteit van Tilburg) | prof.drs. Paul Scheffer (Universiteit van Tilburg) | Gijs Scholte van Aschat (acteur) | prof.dr. Paul van Tongeren (Radboud Universiteit Nijmegen) | prof.dr. Marian Verkerk (Rijksuniversiteit Groningen)

Onze Amerikaanse sprekers zijn o.a.: prof. Stephen P. Hinshaw (Berkeley University) | prof. Hugh O'Doherty (Harvard University) | prof. Hank Greely (Stanford University) | prof. Paul Bracken (Yale University)

Onze Chinese sprekers zijn o.a.: prof. Lu Ming (Fudan University) | prof. Dong Zhenghua (Peking University) | prof. Leonard Blussé (Universiteit Leiden) | prof. Peter Ho (Universiteit Leiden)

Bel voor meer informatie
drs. Sandra Roelen-Hendriks
088 - 556 11 50
www.comeniusleergang.nl

In samenwerking met de topuniversiteiten van Leuven, Bologna, Heidelberg, Praag, Cambridge, Istanbul, Groningen, Harvard, Yale, Stanford, Berkeley, Beijing en Shanghai

Inhoud

› 4 **Over tot de orde van de dag**
Wiebe Wieling, bestuurder op het ijs en in het onderwijs

› 6 **Sterken stelt**

› 7 **Alumnus in het buitenland**

› 8 **Landbouw op water**
Marc van der Maarel leert zijn studenten economisch om te gaan met aquatisch groen

› 10 **Alumnus schrijft boek**

› 11 **Ain Wondre Stad**

› 12 **De ziel uit de huisartenpraktijk?**
De band met haar patiënten is volgens Marjolein Berger de raison d'être van de huisarts

› 14 **Alumnus schrijft verhaal: Mijn studentenkamer**

› 15 **Topsport maakte me creatief**
Fanny Blankers Koen Games is meer dan atletiek alleen

› 16 **Joods leven in Groningen**
De synagoge in de Folkingestraat , symbool van een lange geschiedenis

› 18 **'Onderzoeker, organiseer je eigen plezier'**
Met alleen talent en hard werken redt een jonge wetenschapper het niet meer

› 21 **Nacht van Kunst en Wetenschap**

› 22 **Werkelijk vrij na vrijspraak?**
Wiene van Hattum pleit voor behoud van het rechtsbeginsel *non bis in idem*

› 24 **Column Tienke Koning**

› 25 **Terug op de RUG**

› 26 **Alumni Actief**

› 27 **Fondsenwerving**

› 28 **Life Long Learning**

› 30 **Oraties, Portretten en Colofon**

› 32 **Alumni Achteraf**

Foto voorkant > Wiebe Wieling, Elfstedentochtboegbeeld 2012 FOTO > **STIJNTJE DE OLDE**

Redactioneel

Wanneer heb je je draai en eindpunt gevonden, als het gaat om opleiding? Dat verschilt per persoon. Een grote groep doorloopt linea recta het vwo en de universiteit en begint daarna voortvarend aan de carrière. Maar velen hebben een langere weg nodig om te rijpen: hun route naar de universiteit gaat via mavo, havo, hbo of anderszins. Anderen kiezen bewust voor verbreding: Door een hbo-opleiding te combineren met een universitaire of door twee of zelfs meer verschillende academische studies te volgen. Staatssecretaris en RUG-alumnus Halbe Zijlstra is een succesvol voorbeeld van de eerste variant en Stine Jensen, Alumnus van het jaar in 2011, van de tweede. Natuurlijk kunnen mensen ook een of meer 'valse starts' hebben, voordat ze belanden bij de studie die bij hen past.

In deze voorjaarseditie van *Broerstraat 5* viel het ons op hoeveel van de alumni 'stapelaars' van opleidingen zijn geweest. Zo ook Henk van der Kolk, voorzitter van FNV Bondgenoten, die na een jaar scheikunde overstapte op economie. De sociologen in Alumni Achteraf hebben beiden het licht gezien in een latere fase van hun leven. Frank Olderode volgde eerst de HEAO, Jeanine Vosselman MBO-V en HBO-V. En ook Alumnus schrijft verhaal-auteur Yvonne te Nijenhuis completeerde haar opleiding tot logopedist met een studie orthopedagogie.

Een andere stapelaar is Wiebe Wieling, collegevoorzitter van de Piter Jelles Scholengemeenschap in Leeuwarden en sinds de Elfstedentochtkoorts in februari een nationale bekendheid. Hij volgde korte tijd een vliegeniersopleiding, was een blauwe maandag geneeskundestudent, haalde zijn diploma aan de pedagogische academie en studeerde uiteindelijk sociale geografie en economie. Hij siert de voorkant van dit blad.

Hoe zou het leven van deze vijf alumni gelopen zijn zonder die latere kans op academische vorming? Dat geeft te denken nu langdurig en/of meervoudig studeren voortaan fors wordt belemmerd. Jammer, vindt Wiebe Wieling: 'Veel jonge mensen van nu hebben de gelegenheid niet meer te stapelen. Zo worden niet al hun talenten benut.' En dat zijn wij van harte met hem eens.

De redactie
redactieB5@rug.nl

Over tot de orde van de dag

‘Eigenlijk wilde ik eerst piloot worden’

Het grote publiek kent hem sinds de winter als voorzitter van de Vereniging De Friesche Elf Steden. De eervolle baan is bepaald niet zijn eerste voorzitterschap. Wiebe Wieling is een rasbestuurder, met het onderwijs als werkveld.

‘Beste mensen, ik heb geen goed nieuws.’ Het was dat ene zinnetje waarmee Wiebe Wieling Nederland de hoop op eindelijk weer een Elfstedentocht ontnam. Dat was op 8 februari jl. Drie dagen eerder was de Vereniging De Friesche Elf Steden voor het eerst samengekomen. In die paar dagen groeide de grijze rijzige voorzitter uit Hardergarijp uit tot een bekende Nederlander.

Op zijn werkkamer in het bestuursgebouw van scholengemeenschap Piter Jelles in Leeuwarden verwijst niets naar ijspret. Wel de nodige souvenirs die RUG-alumnus Wieling meebracht van dienstreizen naar tropische landen. De Elfstedenvoorman, in het dagelijks leven collegevoorzitter van Piter Jelles, is overgegaan tot de orde van de dag. Al is het leven behoorlijk veranderd. Zelfs op wintersport werd hij herkend, ondanks muts en skibril. ‘Ik geloof dat ik wel twintig fotosessies gehad heb.’ Nog steeds wijzen mensen hem na of spreken hem aan in de supermarkt. ‘Ik ben mijn privacy kwijt.’ Echt vrolijk wordt Wieling er niet van, al moest hij grinniken toen een scharrel van vroeger hem een mail stuurde.

Stapelen

Wiebe Wieling wou eigenlijk piloot worden. ‘Ik had al een week vliegtraining gehad op vliegveld Eelde toen er een opleidingsstop werd afgekondigd.’ Hij was ook ingeloot voor medicijnen aan de RUG, maar die studie hield hij maar een blauwe maandag vol. Koud van de middelbare school kon de knaap uit het Friese Menaldum zijn draai niet vinden in het grote Groningen. Na een paar weken keerde hij terug naar huis, naar Friesland, waar hij de pedagogische academie doorliep. Als 24-jarige schreef hij zich andermaal in aan de RUG, nu voor sociale geografie. Na zijn afstuderen had hij verschillende banen in directies en besturen van scholen.

Voor hij collegevoorzitter werd bij Piter Jelles, was hij vier jaar lang lid van het college van bestuur van de Hanzehogeschool in Groningen. Tussen beide banen in was hij korte tijd zelfstandig ondernemer. Maar Wiebe Wieling Consultancy BV was geen goed idee. ‘Ik was in mijn eentje bezig. Ik heb gemerkt dat ik mensen om me heen moet hebben en groepen om mee te werken.’ Hij was blij toen Piter Jelles hem vroeg. Hij is de enige bestuurder bij de scholengemeenschap, het college van bestuur is er eenkoppig, in tegenstelling tot het driemanschap van de RUG.

Er zijn acht Piter Jelles-scholen, met vijf directeuren en bijna 600 medewerkers die in teams gegroepeerd zijn. Als collegevoorzitter heeft Wieling geen dagelijkse bemoeienis met het onderwijs. ‘Ik bezoek een team per week, dan heb ik aan het eind van het jaar een rondje gemaakt.’ Voor zijn taak – de scholengemeenschap op de rails houden – is dat genoeg, zegt Wieling. Zijn affiniteit met onderwijs zit hem ook niet in de dagelijkse praktijk in de leslokalen, legt hij uit, maar vooral in de maatschappelijke betekenis van onderwijs.

Dat hij zelf de kans had om na de pedagogische academie nog naar de universiteit te gaan zou hij iedereen toewensen, zo jammer dat stapelen er tegenwoordig niet meer bij is. “Jonge mensen van nu hebben de gelegenheid niet wat langer over hun studie te doen, of een langere route te nemen. Zo worden niet al hun talenten benut. Ik vind dat frustrerend.’ Zelf deed hij naast sociale geografie ook economie, op de eindscriptie na.

‘Ik studeerde heel efficiënt,’ blikt hij terug. ‘En ik kon goed meekomen. Ik heb in al die jaren nooit een onvoldoende gehaald.’ Van de beurs die hij had, maakte hij verre reizen. En hij sportte bij de Aclo. Badminton, tennis, volleybal. Schaatsen niet, dat was voor in Friesland. ‘Al met al heb ik een geweldige studietijd gehad.’

Geen vetpot

We praten over de recente stakingen in het voortgezet onderwijs. Ook de docenten van Piter Jelles liepen te hoop tegen de uitbreiding van onderwijstijd van 1000 naar 1040 uur, de inkorting van de grote vakantie en de bezuinigingen in het speciaal onderwijs. Wieling staat achter de acties. Hij gaf er uiting aan door ‘zijn stakers’ bij de eerste grote protestactie op 26 januari jl. niet te korten op hun salaris. ‘Het allerslechtste van het kabinetsbeleid van de laatste

Wiebe Wieling
(1955) werd geboren in het Friese Menaldum in een arbeidersgezin met zes kinderen. Hij studeerde sociale geografie en economie aan de RUG. Wieling werkt als bestuurder in het onderwijs en is momenteel voorzitter van het college van bestuur van scholengemeenschap Piter Jelles in Leeuwarden. Van 2004 tot 2008 was hij lid van het college van bestuur van de Hanzehogeschool Groningen. Na een inwerkperiode van twee jaar begon hij in december 2007 als voorzitter van de Vereniging De Friesche Elf Steden. Hij reed de tocht zelf twee keer, in 1986 – samen met zijn vrouw Tjetje – en in 1997. Wieling en zijn vrouw hebben twee zoons (21 en 19).

vervolg op pagina 6

>> vervolg pagina 5

jaren is een sluipende bezuiniging. We werken hier met een begroting van veertig miljoen en elk jaar worden we min of meer onzichtbaar een half tot een procent gekort. Terwijl de politiek de mond vol heeft van de kwaliteit van onderwijs. Dat is niet met elkaar te rijmen.'

Gevraagd naar eigen inspanningen om de onderwijskwaliteit hoog te houden vertelt hij over een door hem opgezet toegangssysteem voor het middelbaar onderwijs. Het systeem werkt inmiddels in heel Friesland. Kern ervan is dat als de ene school een kind met een havo-advies op zak weigert op het vwo, een andere school dat kind ook niet toelaat op het vwo. 'Zo zorgen we dat een leerling op de goede plaats terechtkomt en niet meer gaat shoppen.'

'Ik ben mijn privacy kwijt'

Over zijn huidige baan: 'De school stond er slecht voor, negatieve verhalen in de krant, leegloop, verstoorde verhoudingen. Ik zit hier nu twee jaar en het loopt weer als een tierelier. We zijn dertig procent gegroeid.' Dat soort resultaten doen hem deugd. Hij geeft toe dat hij zelfverzekerd is. 'Ik doe mijn ding, en ik hoef me daar niet voor te schamen.' Maar het is niet dat hij zich meer voelt dan een ander. Zijn achtergrond houdt hem met beide benen op de grond. 'Mijn vader verbouwde aardappelen, bieten en graan op gehuurde stukjes grond. We waren met zes kinderen thuis, het was, zacht uitgedrukt, geen vetpot.'

Oer-Fries

Toen hij afscheid nam van de Hanzehogeschool kreeg hij de collegepenning van de RUG, een onderscheiding vanwege de prettige samenwerking met het toenmalige college van bestuur van de universiteit. Zijn talent om te netwerken leverde hem ook het voorzitterschap van de Vereniging De Friesche Elf Steden op. Het was eind 2005 toen zijn voorganger Henk Kroes langskwam. 'Hij kwam zogenaamd praten over een of ander project.' Na een paar minuten kwam de aap uit de mouw.

De Elfstedenvereniging is de dertiende organisatie waar hij voorzitter of bestuurslid van is of was, zijn officiële banen niet meegerekend. Hij moest nadenken toen Kroes hem vroeg. Maar eigenlijk wist hij meteen dat hij geen nee kon zeggen. 'De Elfstedentocht! Het grootste evenement ter wereld met een paar miljoen bezoekers. En daar dan verantwoordelijk voor zijn. Een grotere eer is er niet voor een oer-Fries als ik.'

TEKST > **ELLIS ELLENBROEK**
FOTO > **STIJNTJE DE OLDE**

Sterken stelt

Verbazing

Vlak na kerst had ik thuis ineens een dame van het NOS-Journaal over de vloer. Ze wilde meer weten over een uitspraak van de Commissie Gelijke Behandeling over positieve discriminatie van vrouwen. 'Mevrouw,' zei ik haar, 'u haalt allemaal ouwe koeien uit de sloot. Die zaak speelde een jaar geleden. Daar zijn wij allang klaar mee.' Maar uit haar woorden maakte ik op dat het komkommertijd was en dat ze positieve discriminatie van vrouwen een leuk onderwerp vond, zeker als het niet mocht. Toen heb ik haar iets met de volgende strekking verteld:
Het percentage vrouwelijke hoogleraren in Nederland is beschamend laag. In 2009 was dat 12%, ongeveer net als in Groningen. Om aan deze onacceptabele ongelijkheid iets te doen, had de RUG al het Rosalind Franklin Fellowship ingesteld, een programma voor topvrouwen die na een aantal jaren in 'tenure track' tot hoogleraar benoemd kunnen worden. Daarnaast hadden we een eenmalige actie om vrouwelijke hoofddocenten (UHD's) tot hoogleraar te bevorderen, vrouwen die alleen vanwege financiële beperkingen nog geen hoogleraar waren. De actie leverde twaalf vrouwen een hoogleraarspost op. Mede dankzij dit soort initiatieven is het gewraakte percentage aan de RUG inmiddels tot ongeveer 17% gestegen.
Iedereen blij zou je zeggen, al is dat percentage natuurlijk nog altijd laag. Maar nou komt het: de Groninger Studentenbond (GSB) maakte er bezwaar tegen dat mannelijke UHD's niet voor bevordering in aanmerking kwamen. Dat vonden de studenten discriminatie. Ze kwamen terecht bij de Commissie Gelijke Behandeling en die gaf ze gelijk. De RUG kreeg een waarschuwing van de Commissie: wij mochten niet positief discrimineren. Dat mag alleen bij onhoudbare situaties, als dat echt aan de oplossing bijdraagt. Wij hebben die commissie in een briefje bedankt voor haar advies en gezegd dat het een eenmalige actie betrof.
Dat is wat ik de dame van de NOS heb verteld. En ik moet toegeven, ze had gelijk, het onderwerp sloeg aan. Vele media hebben erover bericht. Maar onze verbazing bleef, zowel over de actie van de studenten, als over de uitspraak van de Commissie.
Al begrijp ik de studenten wel. Op hun leeftijd denken ze dat iedereen gelijke kansen heeft en alleen op kwaliteit wordt beoordeeld. Dat geloof moet je ook hebben als je twintig, vijfentwintig bent. Maar ik vermoed dat ze er tien, vijftien jaar later, als ze het systeem, het leven hebben ervaren, anders over denken. Die Commissie Gelijke Behandeling begrijp ik niet. Kennen ze het *similar-to-me-effect* dan niet? Dat mensen een voorkeur hebben voor mensen die net zo zijn als zijzelf? Een sollicitatiecommissie met voornamelijk mannelijke hoogleraren zal hierdoor bij voorkeur een man aanstellen. Alsof dat geen enorme positieve discriminatie oplevert, voor mannen wel te verstaan.
Als universiteit zijn wij primair geïnteresseerd in het talent van mensen. Maar we zien teveel vrouwelijk talent over het hoofd. Dus sta ik volledig achter positieve discriminatie, wat die commissie ook beweert. Wij blijven proberen meer vrouwelijke hoogleraren aan te stellen.

Prof.dr. Elmer Sterken
rector magnificus

Opgetekend door Edzard Krol

Nederlandse les in St. Petersburg

‘Nederlandse les geven aan Russische studenten in de mooiste stad van het land: St. Petersburg. Dé kans een tijd in het land te verblijven waar ik al lang een fascinatie voor koester. Ik zag wel wat op tegen de koude Russische winter, maar zelfs daar kun je aan wennen. Net als aan het leven hier, in een maatschappij die heel anders is dan de Nederlandse,’ schrijft Berdien Staats vanuit Rusland.

‘Want ondanks dat St. Petersburg erg Europees aandoet, zijn er grote cultuurverschillen. Zo is er de bureaucratie: het regelen van het visum en de registratie is onwerkelijk. Als je echter de juiste mensen kent of bereid bent te betalen, is alles mogelijk. Een land van uitersten, net als zijn bevolking. Op het eerste gezicht komen Russen afstandelijk en nors over, maar als je ze beter kent, blijken ze bijzonder hulpvaardig en altijd in voor een feestje. Ze grijpen elke gelegenheid aan om feest te vieren en dan wordt er zonder uitzondering gedanst. Ik ben hier nu ruim een maand en heb al drie nationale feestdagen meegemaakt!

De uitersten kom je ook tegen in de aandacht voor cultuur. Russen krijgen hun rijke culturele geschiedenis al van jongs af aan mee. Dat ondervond ik in een gesprek met een taxichauffeur over de geschiedenis van de stad. In de metro zie je Russen literatuur lezen en er wordt een opera uitgevoerd in een winkelcentrum. Dat vormt een groot contrast met de in Nederlandse ogen soms juist zo stijlloze smaak hier. Vrouwen dragen vaak opvallende kleding en zijn zwaar opgemaakt en overal in de stad zie je enorme billboards, flatscreens en lichtreclame. Laatst berichtten de media dat het aantal verkeersdoden 30% minder zou zijn zonder al die flikkerende reclameborden langs de weg!

Het land heeft het kapitalisme omarmd, maar heeft tegelijkertijd grote waardering voor kunst en cultuur. Veel Russen maken zich zorgen of die waardering overeind blijft in de gecommercialiseerde maatschappij die Rusland nu is.

Raaf

Ik geef les aan Russische studenten neerlandistiek op de Staatsuniversiteit Petersburg en aan cursisten van het Nederlands Instituut Petersburg. Zonder uitzondering zijn ze erg gemotiveerd en dol op ons land. Toch zijn op de universiteit de studenten verder wél erg kritisch, niet in de laatste plaats over de politieke situatie van het land. Voor hun toekomst is Poetin niet de beste leider. Maar er is geen geschikt alternatief. Om in Rusland het leiderschap goed uit te oefenen heb je niet alleen kennis van zaken nodig, maar daarnaast ook geld en een groot netwerk. Geen van de tegenkandidaten beschikte daarover in de presidentsverkiezingen van 4 maart.

Opvallend is dat bijna iedereen zich er nu bij neer lijkt te leggen, ondanks de vele protesten vooraf en de geconstateerde onregelmatigheden bij de verkiezingen. Het lijkt historisch bepaald in dit land, waar het volk nooit veel invloed heeft kunnen uitoefenen op de staatsmacht. Voor de gewone Rus kost het harde leven al genoeg energie en is een samenleving met een leider die een zekere mate van orde en welvaart kan garanderen al heel wat. Het schrikbeeld van de dramatische jaren negentig ligt voor veel mensen nog vers in het geheugen.

Een mooie anekdote las ik de dag na de verkiezingen: Een raaf zit in een boom met een stuk kaas in zijn snavel. Onder de boom staat een vos die aan de raaf vraagt: “Zeg raaf, heb je eigenlijk wel op Poetin gestemd?” “Ja”, antwoordt de raaf en het stuk kaas valt naar beneden, waar de vos er snel mee vandoor gaat. “Ach”, zegt de raaf: “nee zeggen had niets uitgemaakt.”’

BERDIEN STAATS (1979) / GESCHIEDENIS 2005 / LERARENOPLEIDING MAATSCHAPPIJLEER 2007

Een bijdrage leveren aan de groene economie door een verbinding te leggen tussen aquatische biotechnologie en bedrijfskunde. Dat is in een notendop wat Marc van der Maarel, sinds december hoogleraar Aquatische Biotechnologie en Bioproduct Technologie, beoogt. 'Kan landbouw op water uit? Dat is mijn centrale vraag.'

Landbouw op water

'Boeren op water': met die kreet beschrijft Marc van der Maarel het vak aquatische biotechnologie. 'Ik wil de techniek voor het benutten van in water groeiende biomassa combineren met bedrijfskunde. Die combinatie is nieuw in Nederland en ik ga daar met mijn groep vooral fundamenteel onderzoek naar doen,' vertelt hij tussen de onuitgepakte verhuisdozen in zijn nieuwe werkkamer op het Zernikecomplex. Sinds hij in december aantrad als hoogleraar, is hij bezig een geheel nieuw curriculum voor een groeiende groep bijzondere studenten te ontwikkelen. 'Dat zijn de zogenaamde carrière-bèta's: studenten met een stevig bètapakket die straks het bedrijfsleven in willen gaan om een bijdrage te leveren aan de groene economie. Daarmee onderscheiden we ons van andere bedrijfskundige opleidingen in Nederland.'

Veevoer

Bij de aquatische biotechnologie richt Van der Maarel zich op de plantaardige biomassa, dus op alles wat groeit en bloeit in zoet en zout water aan algen, kroos en andere groene plantjes. Over de hele wereld knutselen biotechnologen aan deze groene grondstoffen om ze interessante verbindingen te laten maken. Daarvan kan het bedrijfsleven dan weer biodiesel maken, veevoer, kleurstoffen, biochemicaliën of bioplastics. Niet alle toepassingen zijn economisch even veelbelovend. Van der Maarel: 'We kijken naar de economische haalbaarheid van dergelijke toepassingen. In dit onderzoek zie je namelijk veel beloften, maar weinig realisatie. De productie van kleurstoffen op basis van algen, in Israël, is een hoogwaardige toepassing die zich al uitbetaalt. Dat geldt ook voor onderzoeken naar de mogelijkheid om onverzadigde vetzuren uit algen te halen. Dan heb je voor omega 3- en 6-vetzuren geen vis meer nodig. In Amerika wordt veel geïnvesteerd in lipiden uit algen: dat zijn vetten waarvan je biodiesel kunt maken. Maar daarover is niet veel bekend, omdat die onderzoeken worden gefinancierd door de oliemaatschappijen, die de resultaten vervolgens geheim houden. Hier in Groningen gaan we vooral aan de slag met fundamenteel onderzoek naar koolhydraten in biomassa. Zo kan ik de kennis die ik de afgelopen twaalf jaar op het gebied van koolhydraten heb opgebouwd, toepassen in een nieuwe setting.'

Eendenkroos

Van der Maarel verwacht dat aquatische biotechnologie een grote rol kan spelen bij de verduurzaming van de landbouw. 'In Nederland hebben we jaarlijks 700.000 voetbalvelden aan sojaoogst nodig voor onze vleesproductie. Eén kilo rundvlees maken vergt drie tot tien kilo soja , die vaak verbouwd wordt op land waar eigenlijk tropische regenbossen horen te groeien. Er is dus sprake van een verstoorde balans. Als Nederland een grote exporteur van vlees wil blijven, moeten we op zoek naar alternatieve eiwitbronnen. Bijvoorbeeld eendenkroos dat sommige boeren laten groeien op drijfmest en als veevoer gebruiken. Je kunt vee ook geconcentreerde algen geven. De vraag is alleen of de eiwitsamenstelling daarvan goed genoeg is. Daarvoor is meer onderzoek nodig.'

'Nieuw curriculum voor carrière-bèta's'

Algenkweek legt geen of nauwelijks beslag op land. Zo zijn er plannen om wieren te kweken in windmolenparken op zee of in gesloten systemen op land. Algen hebben alleen zonlicht, een minimale hoeveelheid voedingsstoffen, water en CO_2 nodig om te floreren. Daarmee komt Van der Maarel op een initiatief van enkele ondernemers in de Eemshaven om biomassa te kweken in het Eems Dollard gebied. Plannen om in dit gebied een proefboerderij voor algenkweek te bouwen zijn al in een vergevorderd stadium. Van der Maarel ziet nog meer mogelijkheden: 'Hier in Groningen is ooit ontdekt dat een bepaalde bacteriesoort PHB (polyhydroxibutyraat) kan maken, dat is de grondstof voor bepaalde bioplastics. Een Duitse onderzoeksgroep heeft deze biosyntheseroute ingebouwd in een kiezelalg. Het is mijn droom groene of rode microalgen te gebruiken om deze grondstof te maken. Dat doe je in een gesloten systeem waarbij je gebruik maakt van de warmte en CO_2-uitstoot van de kolencentrales. Het restant kun je gebruiken als veevoer. Die optie zou economisch weleens heel interessant kunnen zijn op de langere termijn.'

Angst

Daarmee komt hij op een heikel onderwerp: het genetisch modificeren van algen. Een onderwerp dat in Europa veel discussie oplevert. Van der Maarel: 'Om algen zover te krijgen dat ze interessante verbindingen produceren, zoals de grondstof voor bioplastic, moet je ze genetisch manipuleren. Daar

bestaat veel weerstand tegen. In de jaren tachtig en negentig kreeg AVEBE de actiegroep Ziedende Bintjes over zich heen vanwege experimenten met genetisch gemodificeerde aardappelen. “Frankensteinvoedsel” werden die genoemd.’ De angst dat genetisch gemodificeerde planten zich in de natuur verspreiden neemt hij zeker serieus. ‘Je wilt het risico dat gemodificeerde algen in de natuur terechtkomen natuurlijk voor zijn. Daarom kan je ze het beste in afgesloten containers in een gebouw kweken. Garanderen dat ze nooit ontsnappen is echter onmogelijk.’

Ondanks de risico’s en de weerstand tegen genetische modificatie mag Europa wat hem betreft niet stil blijven staan. ‘Ik ben bang dat we hierdoor aan slagkracht verliezen. In China en Amerika hebben ze hier namelijk geen enkele moeite mee. En wij importeren volop gemodificeerde producten zoals katoen en allerlei sojaproducten. Als wij een duurzame samenleving willen met een groene economie, waar onze kleinkinderen dezelfde levensstandaard hebben als wij, dan moeten we nu keuzes maken. Ik vel daar zelf geen oordeel over, maar wil met fundamenteel onderzoek bijdragen aan de kennis die we nodig hebben om de juiste keuzes te maken.’

TEKST >
MARJAN BROUWERS
FOTO >
DAVID VAN DAM

Marc van der Maarel

(Valkenburg, 1968) studeerde biologie in Nijmegen en promoveerde in Groningen, op microbiologisch onderzoek. Daarna deed hij koolhydratenonderzoek bij TNO, gecombineerd met een bijzonder hoogleraarschap aan de RUG. Vervolgens stapte hij over naar aardappelzetmeelbedrijf AVEBE. ‘Daar zat ik als biotechnoloog helemaal op mijn plek, maar ik miste het fundamentele onderzoek. Toen professor Lubbert Dijkhuizen, de rode draad in mijn loopbaan, me vroeg voor deze leerstoel was ik er snel uit.’
Van der Maarel werd per 1 december 2011 hoogleraar Aquatische Biotechnologie bij de interfacultaire opleiding Technische Bedrijfskunde (TBK) en het onderzoeksinstituut voor Technologie en Management (ITM). Aquatische biotechnologie doet onderzoek naar het hergebruik van aquatische biomassa als hernieuwbare grondstof bij de productie van biobrandstoffen, chemicaliën en ingrediënten voor voedingsmiddelen. Een wezenlijke bijdrage leveren aan de Biobased Economy is het uitgangspunt van deze nieuwe leerstoel bij de RUG.

Alumnus schrijft boek

Gerrit Band (1953) / geschiedenis 1982
De staatsgreep
Politieke thriller, zich afspelend in Nederland in de zeer nabije toekomst.
› E-book › € 6,95

Wim Bender (1938) / psychologie 1957
Vooruit met ferme pas
Avondvullend toneelstuk over wandelreis naar Kreta. Eigentijdse, absurde komedie.
› www.toneelcentrale.nl

Roelof Bos (ps. Celeste Lupus) (1942) / rechten 1965
Het smalspoor
Juridische thriller over speurtocht naar geroofd Joods bezit.
› www.uitgeverijaspekt.nl › € 24,95

Ciska Feekes (1936) / biologie 1962, promotie 1971
Het ruisen van de tjemara's
Autobiografische roman over kindertijd in Nederlands-Indië.
› www.palmslag.nl › € 15,95

Piet Hartman (ps. Koos Wijchman) (1922) / scheikunde 1950
Belevenissen van Jo en Piet
Korte biografie over Jo, de overleden echtgenote van Piet Hartman.
Uitgegeven in eigen beheer

Huub Nelis (1967) / geschiedenis 1993 en Yvonne van Sark
Over de Top
Haal het allerbeste uit jongeren.
› www.overdetop.nl › € 21,95

Tinus Udding (1940) / scheikunde 1965
Doemnevel
Groningse archeologiestudent doet spannende ontdekking in een Drents dorp.
› www.friesepersboekerij.nl › € 17,95

Frans Westra (1955) / geschiedenis 1981, promotie 1992
Passie voor cinema
Interviews met fimprogrammeurs van filmhuizen en -theaters.
› € 13,95

Jakob Zwinderman (1962) / onderwijskunde 1986 en Marco van den Berg
No prima donna's
Lessen uit de topsport vertaald naar het bedrijfsleven.
› www.defonteintirion.nl › € 19,90

STELLING > *'Of de aarde 7 miljard en meer mensen aankan, hangt uiteindelijk niet af van de aarde, maar*

‘In weer en wind midden tussen de Groningers’

FOTO JAN KANNING

ZAAGMULDERSWEG

Groningen. Universiteit. Maar ook talloze straten, huizen, bruggen, pleinen met herinneringen daaraan vast. Bekende oud-RUG-studenten vertellen over hun speciale plek.

Henk van der Kolk (62); voorzitter FNV Bondgenoten; studeerde tussen 1967 en 1974 een jaar scheikunde en daarna economie.

> www.fnvbondgenoten.nl

> speciale plek: het voormalige Oosterparkstadion van FC Groningen aan de Zaagmuldersweg.

‘Ik vond het uitdagend – en vind dat nog – om in de universitaire wereld rond te lopen. Maar ik hoor ook graag bij het volk. Dat heb ik wel meegekregen van thuis. Mijn ouders hadden een kleine boerderij in Wijhe en alle mogelijke moeite het hoofd boven water te houden. Ze zetten zich ongelooflijk af tegen de grote boeren. Luid vloekend kwam mijn vader doorgaans terug van vergaderingen van de coöperatieve melkvereniging – ondanks het feit dat hij zwaar christelijk was – om het onrecht dat hem werd aangedaan. Alles was in het belang van de grote boeren.

Het Oosterparkstadion was het summum van volksheid. Mooie tijden waren het toen Piet Fransen in het eerste elftal speelde. FC Groningen heette nog GVAV. Piet Fransen stond bekend om zijn liefde voor drank. Ik heb meegemaakt dat hij de avond voor de wedstrijd absoluut te diep in het glaasje had gekeken. Dat zag iedereen. Maar hij werd niet uit het veld gehaald. Pietje Fransen moest voetballen, de mensen kwamen voor hem naar het stadion. En voor keeper Tonny van Leeuwen natuurlijk. Ik ging het liefst alleen naar het voetbal. Ik stond op de statribune. De statribune was goedkoop. Maar het was vooral een genoegen om in weer en wind midden tussen de Groningers te staan. Heerlijk, dat gekanker. Want ze deden het natuurlijk nooit goed. De keeper was een zeef. Of de spits was waardeloos en het was een schande dat zo’n vent kapitalen verdiende. Ik ouwehoerde vrolijk mee. Twee keer drie kwartier en dan was het ook genoeg. Dan ging ik weer terug naar de sociëteit van Vera, in de Oosterstraat, Pnyx, waar zich ook een belangrijk deel van mijn studententenleven afspeelde. Ook was ik lid van de studentenschaatsvereniging Tjas. Voetballen deed ik in mijn studententijd alleen nog in de zaal.’

TEKST >
ELLIS ELLENBROEK
FOTO >
ELMER SPAARGAREN

De ziel uit het huisartsenvak?

Sinds prof.dr. Marjolein Berger is aangetreden als hoogleraar Huisartsengeneeskunde is haar vak flink in de picture geweest. De huisartsen zijn onderwerp van politiek debat. Zozeer zelfs, dat ze een aantal malen hun praktijk in de steek hebben gelaten om te demonstreren tegen de bezuinigingen op het budget voor eerstelijnszorg. Ze hebben daarin de steun van Berger, die met hen vindt dat de overheid het kind met het badwater weggooit.

Marjolein Berger is sinds maart 2010 hoogleraar Huisartsengeneeskunde aan het UMCG. Daarnaast is ze nog altijd huisarts, maar dan precies op de manier die ze zelf eigenlijk niet voorstaat: Als een soort invaller in de UMCG-praktijk ziet ze, op de dagen dat ze praktiseert, patiënten van andere artsen vaak voor het eerst en/of voor het laatst. En dat terwijl de *raison d'être* van een huisarts in haar ogen juist de persoonlijke band is met zijn of haar patiënten. Ze heeft zelf jaren praktijk gehouden in Bergen op Zoom, voordat ze deze benoeming kreeg en het vak is haar nog altijd even lief.

Ook als hoogleraar maakt ze zich grote zorgen over de positie van de huisarts, omdat het kabinet niet van plan is het budget voor de huisartsenzorg te verruimen. Dat is een breuk met het succesvolle beleid van de afgelopen tien jaar, om de huisartsen – de direct toegankelijke eerstelijnszorg – steeds meer verantwoordelijkheden toe te schuiven die in de jaren ervoor bij de tweedelijnszorg lagen. Dat was een verstandige keus, volgens Berger, omdat voorkómen niet alleen beter, maar ook goedkoper is dan genezen. 'Huisartsen zijn de afgelopen decennia ook steeds beter toegerust om bijvoorbeeld ziektes als diabetes tijdig te onderkennen en daar zelf de behandeling voor te doen. Nederland scoort op dat terrein internationaal heel goed.'

'Shared care'

Uit de cijfers blijkt dat 3% van het geld voor de gezondheidszorg naar huisartsen gaat, terwijl zij 95% van alle zorg voor hun rekening nemen. Toegegeven: de resterende vijf procent is wel het ingewikkelde werk, maar het geeft aan hoevéél huisartsen eigenlijk doen en hoe goedkoop ze zijn.

Dat er nu wordt gekort op de budgetten van de huisartsenzorg, draait de klok weer jaren

‘De raison d’être van een huisarts is de persoonlijke band met zijn of haar patiënten.’

terug, betoogt Berger: ‘Wat minister Edith Schippers wil, staat verdere ontwikkeling van de zorg in de weg. Het zou in de geest van de afspraken zijn om budgetten voor de tweedelijnszorg over te hevelen naar de “tekorten” die er blijkbaar zijn in de huisartsenzorg. Daarmee wordt per saldo geld bespaard. Maar door te bezuinigen op de huisartsenzorg gaat het tegenovergestelde gebeuren: de huisartsen sturen patiënten die door hen eenvoudig zelf te behandelen zijn door naar de ziekenhuizen. “Laten die het dan maar op zich nemen, dan blijven wij binnen ons budget,” is de redenering.’

Idealiter zouden er volgens Berger helemaal geen financiële schotten meer zijn tussen die eerste en tweede lijn, maar een vloeiende overgang: ‘Ik pleit voor een shared care. We moeten het ten slotte samen oplossen. Het is een prachtige uitdaging om gezamenlijk deze overgang van huisartsenzorg naar ziekenhuiszorg opnieuw in te richten, maar op dit moment staan financiële belemmeringen deze initiatieven vaak nog in de weg.

Liberale gemakzucht

Bergers kritiek op Schippers is breder dan alleen op het huisartsenbeleid. Ze verwijt de minister vooral een liberale gemakzucht, die verantwoordelijkheden ten onrechte geheel bij de burgers legt: ‘Er wordt steeds gehamerd op de eigen verantwoordelijkheid van de patiënt, bij het roken, bij obesitas. Overigens niet geheel ten onrechte, maar het zijn toch echt in de eerste plaats volksziektes en daarmee vormen ze vooral een maatschappelijk probleem. En dus is het een publieke taak om ze te bestrijden, ongeacht de vraag of het een kwestie is van eigen schuld. Die houding, dat neem ik haar hoogst kwalijk.’ Consequentie van het marktdenken is ook de gedachte van minister Schippers dat patiënten niet meer vanzelfsprekend naar een eigen huisarts gaan. Dat betekent dus dat mensen vrij zijn in hun huisartskeuze. Afhankelijk van hun kwaal of wens kunnen ze een andere huisarts bezoeken. Ze kunnen shoppen. Als de ene dokter een bepaald medicijn niet wil voorschrijven, dan zoekt de patiënt het bij de volgende.

Dat is een vrijheid die aantrekkelijk lijkt, temeer omdat het concurrentie tussen huisartsen in de hand werkt, wat goed zou moeten zijn voor de kwaliteit van de zorg. Maar hiermee wordt juist de ziel uit het huisartsenvak weggesneden, vindt Berger. ‘Het is voor huisartsen essentieel dat ze de patiënt kennen en een vertrouwensrelatie met hem opbouwen. Daar zitten gigagrote voordelen in. Je weet als arts precies wat je bij een bepaalde patiënt wel of niet moet doen. Zo kun je op basis van het opgebouwde vertrouwen een patiënt ervan overtuigen dat een gevraagde behandeling meer kwaad dan goed voor hem oplevert.

Recent onderzoek ondersteunt Bergers these dat een vertrouwensrelatie tussen patiënten en huisartsen betere zorg oplevert. Het is gebleken dat alleen al door de band met zijn patiënt een helend effect uitgaat van de arts: ‘Medicatie die is voorgeschreven door de eigen huisarts blijkt beter aan te slaan. Maar ook de patiënt zelf is voorstander van een langdurige en vertrouwde relatie met zijn huisarts. Driekwart van de patiënten praat makkelijker met de eigen huisarts over medische problemen dan met een onbekende huisarts. Al deze feiten geven wel aan hoe belangrijk die verhouding is. Die ga je dan toch niet op het spel zetten door marktwerking in dit systeem te introduceren?’

Kanker

Berger stelt vast dat huisartsen van nu op een aantal terreinen nog wel kennislacunes hebben. ‘We zouden bijvoorbeeld kanker eerder moeten kunnen herkennen. Daar weten we nog weinig van. Overigens lopen we daarmee in Nederland al wel voorop. Onze mortaliteit bij kanker ligt bijvoorbeeld lager dan in Engeland en de Scandinavische landen omdat hier, mede door de goede afspraken tussen huisarts en ziekenhuis, veel sneller de juiste diagnose wordt gesteld.’

Er zou ook nog veel te winnen zijn als huisartsen meer verstand hadden van de langetermijnbehandeling bij kanker. Anders dan vroeger is kanker niet zozeer een doodvonnis, als wel een gecontroleerde manier van leven: ‘De grote hoeveelheid zorg die dat gaat opleveren, is iets wat de tweede lijn absoluut niet aankan en is bij uitstek iets voor huisartsen.

Juist om artsen in opleiding daarin nóg beter te maken heeft ze vol overtuiging gekozen voor deze baan als ‘opperhuisartsopleider’. Dat is toch een unieke functie die maar één keer in je leven voorbijkomt? Ook kan ik onderzoek blijven doen en daar houd ik van. Dat betekent niet dat ik vind dat élke huisarts een onderzoeker moet zijn. Wel vind ik dat de door ons geboden wetenschappelijke vorming huisartsen moet opleveren die kritisch kunnen denken over de zorg die ze leveren. Huisarten zouden zich in hun wetenschappelijk denken moeten blijven ontwikkelen. Dat is wel mijn missie.’

Marjolein Berger (Venlo, 1956) studeerde geneeskunde in Groningen en specialiseerde zich tot huisarts in 1994. In 2000 promoveerde zij bij de Erasmus Universiteit. Hierna werkte zij als huisarts in diverse plaatsen, gecombineerd met onderzoek bij het Erasmus Medisch Centrum, Rotterdam, waar zij sinds 2007 universitair hoofddocent bij de afdeling huisartsgeneeskunde. Berger werd in 2010 benoemd tot hoogleraar Huisartsgeneeskunde bij de Faculteit Medische Wetenschappen/UMCG.

TEKST > **WILLEM VAN REIJENDAM**
FOTO’S > **ELMER SPAARGAREN**

wordt vaak minder milieuvervuilend bedoeld.’ FERDAU NAUTA, MEDISCHE WETENSCHAPPEN, 18 JANUARI 2012

PC Hooftprijs voor Tonnus Oosterhoff

De P.C. Hooftprijs Letterkunde 2012 is toegekend aan de dichter Tonnus Oosterhoff. Oosterhoff studeerde Nederlandse taal en letterkunde en psychologie aan de RUG en was er in 2005 gastschrijver. De P.C. Hooftprijs is een van de belangrijkste literaire oeuvreprijzen in Nederland. Volgens de jury is Oosterhoffs poëzie in hoge mate vernieuwend en heeft de auteur een bijzonder talent voor het beschrijven van moeilijk benoembare sensaties.
Oosterhoff heeft in totaal zestien dichtbundels, verhalenbundels en andere uitgaven gepubliceerd. Ook schreef hij hoorspelen en een toneelstuk. Hij won eerder onder meer de Cees Buddinghprijs, de Jan Campertprijs, de Herman Gorterprijs en de VSB-Poëzieprijs.
Broerstraat 5 wist helaas deze illustere RUG-alumnus niet te verleiden tot een interview. Maar een bezoek aan zijn website www.tonnusoosterhoff.nl is een ware belevenis.

Lezing minister Schultz van Haegen

FOTO ELMER SPAARGAREN

'Dames en heren, U bedrijft hier een oer-Hollandse vorm van wetenschap. Ruimtelijke Planvorming kent een lange traditie in ons land,' stelde minister Melanie Schultz van Haegen. De minister van Infrastructuur en Milieu hield op 12 maart de vijfde Planologielezing bij de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen van de RUG: 'Planologie in beweging: een nieuwe kijk op ruimte, regels en rollen.' Op www.rug.nl/frw/nieuws/actueel/planologielezing/lezingMinisterSchultz zijn de tekst van de lezing en het co-referaat, door hoogleraar Planologie Gert de Roo, te lezen en kan de gehele lezing op video worden bekeken.

Mijn huisje

De sleutel knarst in het slot en met veel gewrik en geduw lukt het om de deur te openen. Een lucht van verschaalde sigarettenrook, vet en viezigheid van jaren walmt me tegemoet. Het liefst wil ik direct weer rechtsomkeert maken, maar mijn nieuwsgierigheid en plichtgevoel geven me een duwtje in de rug en daar stap ik zomaar vijfentwintig jaar terug in de tijd. Net als toen: in een oude broek en trui, gewapend met emmer, sop en poetsdoeken. Toen blij met mijn nieuwe huisje, nu blij dat mijn dochter een leuk onderkomen heeft. Mijn moeder kocht het toen mijn broer en ik in Groningen studeerden; ze heeft het nooit verkocht en nu is de volgende generatie zo ver: mijn dochter heeft de weg naar de RUG gevonden.

Ik haal herinneringen op: zat daar toen ook al een kast? Daar weet ik niks meer van. En kijk eens: onze oude vloerbedekking komt te voorschijn als we het tapijt verwijderen. En de kapstok die mijn vriendje voor me maakte, hangt nog in de gang. Ik tref oude bekenden: de buren M., die vrijwel hun hele leven op dit adres woonden, al die jaren naast in hoog tempo wisselende studenten. Voor mij was het maar een periode in mijn leven, maar het lijkt wel of het hunne stil heeft gestaan. Ze zijn oud, maar dat vond ik toen ook al. Ik realiseer me dat ze indertijd zo oud waren als ik nu, oei, confrontatie!

Hond Beertje is er niet meer. Het is stil in het kleine achtertuintje. Beer had zo zijn tactieken om me de stuipen op het lijf te jagen. Als ik de achterdeur opende, was het eerst stil; hij sloop dan stiekempjes dichterbij en sprong ineens woest blaffend tegen de gammele schutting. Mijn broer gooide eens in een schrikreflex een emmer water over Beer heen. Het is nooit meer goed gekomen tussen die twee.

Een beetje weemoedig dwaal ik door de kamers. Wat was het een mooie periode in mijn leven. Maar kom op, aan de slag: voordat dit bewoond kan worden, moet er wat gebeuren!

Yvonne te Nijenhuis (1961) / logopedie (Hanzehogeschool Groningen) 1984, orthopedagogiek (RUG) 2009

Volgend thema: 'Zomer in Stad'

'Mijn studentenkamer' was het thema waarop Yvonne te Nijenhuis haar verhaal baseerde. Het thema voor het julinummer is **'Zomer in Stad'**.
Stuur uw verhaal van maximaal 350 woorden uiterlijk 30 mei naar redactieB5@rug.nl. De mooiste, leukste of meest intrigerende herinnering aan uw studententijd wordt geplaatst in *Broerstraat 5*. De overige inzendingen voor 'Alumnus schrijft verhaal' worden gepubliceerd op www.rug.nl/alumni/verhaal

Rianne Schoonderbeek, 22 jaar, kunstgeschiedenis, Groningen.
Foto Henry Boogert

Opil, Architecture, Nairobi, Kenya.
Foto Henry Boogert

Tentoonstelling

Op kamers

Henny Boogert fotografeerde studenten 'op kamers', zowel in Nederland als in minder welvarende landen.
> www.ImagesConnect.nl
Een keuze van zijn foto's is tot 30 april te zien in de Universiteitsbibliotheek, Broerstraat 4, Groningen.
Tijdens de paasdagen is de UB gesloten.
> www.rug.nl/bibliotheek

University Guesthouse

Het University Guesthouse is de ideale gelegenheid voor een overnachting in het hartje van de stad Groningen en biedt, ook voor groepen, vele mogelijkheden. Meerdaagse arrangementen worden op maat gemaakt.
Het University Guesthouse ontvangt gasten die op de een of andere manier gelieerd zijn aan RUG, Hanzehogeschool of UMCG of op uitnodiging van deze instellingen verblijven in Groningen. Ook naaste familieleden van medewerkers, studenten en alumni zijn van harte welkom.
De 56 hotelkamers van het Guesthouse zijn voorzien van badkamer met douche, telefoon, tv en gratis wifi internetverbinding. Iedere ochtend staat er een uitgebreid ontbijtbuffet klaar en 24 uur per dag is het mogelijk verse koffie of thee te drinken in de lounge of de hotelkamer.
Afgelopen winter is de benedenverdieping van het University Guesthouse geheel gerenoveerd en is er een moderne, gezellige lounge, ontbijtruimte en receptie gerealiseerd. Sinds de renovatie beschikt het Guesthouse tevens over een modern ingerichte vergaderruimte, zeer geschikt voor trainingen, seminars en vergaderingen.
Ter (hernieuwde) kennismaking met het University Guesthouse zijn de volgende arrangementen, op basis van beschikbaarheid, te boeken:

3-daags weekendarrangement: Voor o.a. alumni en familieleden van studenten en medewerkers.
1 x ontvangst met koffie/thee en lekkernij,
2 x overnachting, 2 x ontbijt
Prijs: € 64,50 p.p. op basis van een tweepersoonskamer, toeslag éénpersoonskamer € 15,00 p.n.

3-daags weekendarrangement 'Terug naar die goede oude tijd' Voor groepen vanaf 14 personen.
2 x overnachting, 2 x ontbijt, 1 x op zaterdagmiddag een solextour door het Grunningerland, inclusief ontvangst met koffie/thee en Grunninger koek en een snackpakket voor onderweg.
Prijs: € 109,00 p.p. op basis van een tweepersoonskamer, toeslag éénpersoonskamer € 15,00 p.n.

Voor meer informatie en reserveringen:
www.rug.nl/guesthouse

Joods leven in Groningen

Op weg tussen station en binnenstad, via het museumbruggetje, komen dagelijks velen langs de synagoge in de Folkingestraat. Maar van de geschiedenis van dit bijzondere gebouw hebben maar weinig mensen kennis. Wout van Bekkum en Stefan van der Poel, beiden RUG-alumnus en -wetenschapper, schreven er een boek over.

Een opmaat voor vernietiging, zo zien mensen de Groninger Joodse geschiedenis vaak, constateren Wout van Bekkum en Stefan van der Poel. Beiden zijn ze werkzaam aan de RUG, Van Bekkum als hoogleraar Midden-Oosten Studies en Van der Poel als universitair docent bij geschiedenis. Daarnaast zijn zij respectievelijk secretaris en bestuurslid van de Stichting Folkingestraat Synagoge. Van der Poel: 'Bezoekers aan de synagoge vragen altijd of er nog een Joodse gemeenschap is, en "Wat is er in de Tweede Wereldoorlog met het gebouw gebeurd?" Voor de lange voorgeschiedenis is veel minder aandacht. Dat is begrijpelijk, maar het is een onhistorische, finalistische kijk. In mijn proefschrift *Joodse Stadjers*, waarop ik in 2004 promoveerde, heb ik daarom juist willen benadrukken hoe Groningers 150 jaar lang zonder pogroms of andere grootschalige antisemitische incidenten in redelijke pais en vree samenleefden.'

Een genuanceerder licht werpen op de geschiedenis en op de huidige Joodse gebruiken, daartoe dient ook het boek *Joods leven, oorsprong en herinnering*, dat ze recent samen schreven. De toegankelijke bundel is toegestuurd aan alle donateurs van de Stichting Folkingestraat Synagoge, maar is ook bedoeld voor de bezoekers van het gebouw. Het gidsje dat voorheen werd gebruikt, was letterlijk op.

Het nieuwe, uitvoeriger boekje verscheen vorig jaar ter gelegenheid van het 30-jarig jubileum van de herinwijding van de synagoge in 1981. De heropening was mede te danken aan de Stichting Folkingestraat Synagoge, die hiertoe in 1975 in het leven was geroepen. Behalve als sjoel voor de nu ongeveer vijftigkoppige Joodse gemeente, doet het gebouw ook dienst als gehoorzaal en als tentoonstellingsruimte. In het verleden waren er bijvoorbeeld vaak werken van De Ploeg te zien. Maar omdat de verzekeringspremies bij zulke exposities erg oplopen, komt zoiets er nog maar zelden van. Het gebouw, tegenwoordig eigendom van de Stichting Oude Groninger Kerken, krijgt nu vooral een educatieve functie. Wat zijn de Joodse feestdagen eigenlijk? Hoe verloopt een Joodse eredienst?

Joodse buurt

Het gebouw is met zijn Berlage-stijl een blikvanger in de Folkingestraat. Het heeft een oriëntaals tintje en dat was ook precies de bedoeling van de gereformeerde architect Tjeerd Kuipers, die in het begin van de twintigste eeuw de opdracht kreeg om een nieuwe synagoge te ontwerpen. Met de mediterrane winkel Le Souk en het Noord-Afrikaanse restaurant Mechoui heeft de hele Folkingestraat echt een Oosterse uitstraling gekregen.

Vroeger gold deze wijk als Joodse buurt. Maar dat was niet de reden dat de synagoge hier gebouwd werd. Het ging precies omgekeerd. Toen de eerste synagoge er in 1756 eenmaal stond, vestigden Joodse winkeliers en een koosjere slager zich in de omgeving. Dát trok vervolgens weer andere Joodse bewoners aan. Van der Poel: 'Omdat er een andere sfeer hing en sommige winkels op zondag open waren, werd het in de volksmond de Joodse buurt. Maar het percentage was nooit hoger dan 50 procent.'

Gelijke burgerrechten

Op welke manier het Groninger Joodse leven verschilde van elders in het land, vinden Van Bekkum en Van der Poel lastig om vast te stellen. De geïsoleerde ligging, de nabijheid van Duitsland en de relatief grote en oude Joodse gemeenschappen in het Ommeland zullen daar een rol in hebben gespeeld. Maar hoe het er in Groningen aan toeging, wordt zeker als bijzonder beschouwd, vertelt Van Bekkum, die daar onlangs nog een voorbeeld van meemaakte: op een symposium in Jeruzalem was er nota bene een hele avond gewijd aan Gronings voorzangerschap. 'Families die oorspronkelijk uit Groningen komen, hebben

STELLING > *'One of the best ways to integrate into Dutch*

FOTO P.B. KRAMER

FOTO CLEMENS FORTUIN

nog van alles in hun archieven wat wij hier niet meer hebben. Heel raar, dat je dan in Jeruzalem zit en zo'n voorzangavond meemaakt.'

De Groninger Joden waren overigens ook gewoon Groningers, benadrukt de professor. Dat was ook de bedoeling. Joden, die voorheen officieel buitenstaanders waren geweest, kregen in 1796 gelijke burgerrechten. Dat betekende dat ze voortaan werden gezien als Nederlanders met het 'Israëlitische geloof'. Het natie-aspect verdween uit de manier waarop tegen Joden werd aangekeken. Vanaf dat moment werd ook van ze verwacht dat ze zich 'als Nederlanders' zouden gedragen. Ook de synagoges kregen een Nederlandser, meer protestants karakter. Ze kregen een 'kerkbestuur' en in latere tijden werd er zelfs gebeden voor het Koninklijk Huis. Van der Poel: 'Aanvankelijk hadden de schoolinspecteurs bezwaar tegen het gebruik van het Jiddisch op de Joodse school, maar later vonden ze het er juist te Gronings.'

Wasserij

De synagoge verloor na verloop van tijd steeds meer zijn bindende karakter, vertelt het tweetal. Jongeren waren er nog maar met moeite voor te porren; rijken trokken vanaf de negentiende eeuw uit de Joodse wijk en gingen op zaterdag niet meer altijd naar de synagoge; het zionisme kwam op en dat gaf een andere invulling aan de Joodse identiteit. Van Bekkum: 'Die ontwikkeling zegt natuurlijk iets over zelfdefinitie. Het is interessant dat we dat allemaal in de Groninger microkosmos aantroffen, want het is wel exemplarisch. Exemplarisch is ook de manier waarop na de Tweede Wereldoorlog met de erfenis van de synagoge werd omgesprongen. De sterk geslonken Joodse gemeente deed afstand van het gebouw en er werd een chemische wasserij in gevestigd. Die droeg de naam Astra, naar de Davidster bij de ingang.

Pas in de jaren zeventig begon het besef te dagen dat daar in de Folkingestraat eigenlijk een mooi gebouw stond te verpieteren. Dat was het begin van een felle discussie over het behoud van het gebouw. Verschillende mensen vonden dat het een monumentale rol moest gaan vervullen, een herdenkingsplek moest worden. Maar dat zou duur zijn en er wás al een monument, op de Hereweg. De Joodse gemeente had bovendien zelf weinig behoefte om terug te verhuizen, want de synagoge was immers te groot geworden. Daarom was de gemeenteraad aanvankelijk voor de sloop van het gebouw.

De geestdrift van de mensen die het gebouw wilden behouden, raakte gevoelige snaren. Van der Poel: 'Jacques Wallage, inmiddels burgemeester en bijzonder hoogleraar aan de RUG, maar destijds gemeenteraadslid, was de zoon van de voorzitter van de Joodse gemeente. Hij heeft een keer in een raadsvergadering uitgeroepen: 'Had de ménsen maar gered!' Van Bekkum, ook destijds al bij het gebouw betrokken: 'Dat soort geluiden hoorde je meer: "De synagoge is gered, nu is de Joodse gemeenschap pas goed verdwenen, met zo'n leeg gebouw."'

Van der Poel: 'Het ligt allemaal heel subtiel. Je kunt niet automatisch zeggen dat wie vóór behoud was de juiste sentimenten of argumenten had.' De manier waarop met dit beladen verleden wordt omgegaan, is altijd gebonden aan de tijd. Van Bekkum: 'Studenten van nu hebben bijvoorbeeld al veel minder ballast dan toen ik studeerde. Dat gaat met de generaties totaal veranderen. Wat dat betreft ben ik wel benieuwd hoe mensen over vijftig jaar tegen ons boek aankijken.'

TEKST > **FRANKA HUMMELS**

Joods leven in Groningen – Oorsprong & Herinnering; Wout van Bekkum en Stefan van der Poel; Uitgeverhuis H.N. Werkman; www.boonuitgeverij.nl; € 7,50

> www.synagogegroningen.nl

life is by eating stamppot andijvie with rookworst and spekjes.' HONG ANH THI TU, WISKUNDE EN NATUURWETENSCHAPPEN, 27 JANUARI 2012

‘Onderzoeker, organiseer je eigen plezier’

Zijn boek *Developing a talent of science* was de langste sollicitatiebrief die hij ooit schreef, grapte zijn vrouw. Als gelauwerde onderzoeker geeft Ritsert Jansen jonge wetenschappers graag een steuntje in de rug. Want die hebben het moeilijk tegenwoordig. Behalve hoogleraar Bioinformatica is Jansen sinds kort ook ‘Dean of Talent Development’.

STELLING > *‘Biomass combustion for heat and power only,*

De eerste vraag die hij kreeg was: heb je grote fietstassen? De vers in Groningen afgestudeerde wiskundige Ritsert Jansen (1963) was in 1988 aangenomen bij een onderzoeksinstituut in Wageningen. Als statisticus kwam hij terecht in een wereld die gedomineerd werd door biologen. Samen met hen ging hij werken aan de veredeling van tuinbouwgewassen. Dat betekende dat hij in het veld metingen verrichtte, de cijfers in de computer invoerde en complexe berekeningen maakte. De geoogste gewassen die overbleven mocht je houden, zo was de gewoonte. 'Je kon rustig met acht kilo aardbeien in je fietstassen naar huis gaan,' vertelt hij terugkijkend. 'Je had de hele buurt nodig om ze op te krijgen.'

Die tijd ligt inmiddels ver achter hem. In 2002 vertrok Ritsert Jansen uit Wageningen om in Groningen een hoogleraarschap Bioinformatica op te zetten. Vanaf toen stond hij aan het hoofd van een groep onderzoekers. Geïnspireerd misschien door de persoonlijke coachingspraktijk van zijn vrouw begon Jansen te overdenken wat hij als gelauwerde onderzoeker kon betekenen voor de jonge wetenschappers die hij onder zijn hoede kreeg. Zijn gedachten zette hij op papier: in 2010 verscheen zijn handboek *Developing a talent of science*. Op basis hiervan gaf het College van Bestuur hem zelfs een officiële functie: Dean of Talent Development. 'Mijn partner grapte dat het mijn langste sollicitatiebrief ooit was.'

Op de tweehonderd pagina's van zijn boek reikt Jansen de jonge wetenschapper een helpende hand. Want de tijden zijn ernstig veranderd, vertelt hij. In het gesprek en in zijn boek gunt hij de buitenstaander een blik op het stressvolle bestaan van de huidige wetenschapper. De academische wereld is namelijk veel competitiever dan in de tijd waarin hij zelf begon. Nog meer dan toen moet de onderzoeker zichzelf bewijzen, keer op keer.

Zak geld

Vroeger zag een wetenschappelijke carrière eruit als een relatief simpele hink-stap-sprong: eerst promoveer je, daarna werk je als postdoc in periodes van een paar jaar op uiteenlopende plekken, vervolgens word je universitair docent, om tot slot te wachten tot dankzij natuurlijk verloop een positie als hoogleraar vrijkomt. Maar tegenwoordig komen vaste aanstellingen veel minder voor. Als écht goede postdoc kun je bij de RUG een positie in de tenure track krijgen, een traject dat in twee keer vijf jaar naar het hoogleraarschap kan leiden. De voorwaarden zijn streng: je moet toonaangevende publicaties in wetenschappelijke tijdschriften op je naam hebben, je moet doceren en promovendi begeleiden, maar uiteindelijk moet je vooral veel onderzoeksgeld in de wacht slepen.

'Je bent een ondernemer in onderzoeksland,' zegt Jansen. Waar je vroeger gelijk bij je onderzoeksplek een zak geld kreeg, moet een wetenschapper tegenwoordig zijn budget eigenhandig verzamelen door het winnen van beurzen. Die beurzen worden verstrekt door de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO), maar ook door Europese fondsen. 'Kom op een dag dat een manuscript of een onderzoeksvoorstel is afgewezen maar eens bij een onderzoeker aan,' beschrijft Jansen. 'Je treft hem of haar dan aan in de meest geërgerde en stressvolle staat die mogelijk is. Dat heb ik ook meegemaakt.'

Door die druk hebben in ieder geval twee dingen te lijden: het werkplezier en de gezondheid. Wetenschappers kunnen zich echt verliezen in hun arbeid. Ga je daar te lang mee door, dan eindig je bij de bedrijfsarts, weet Jansen. 'We hebben het hier tamelijk collectief in de kop: We willen onze passie uitleven en ervoor gaan.'

Taart

Organiseer daarom je eigen plezier, adviseert hij. 'Ik vraag ook weleens als een artikel van iemand is geaccepteerd: "Heb je dat ook gevierd?" Als ik dan "nee" hoor, denk ik: dat is een gemiste kans. Want hier schuilt duidelijk veel stress achter. Heb je een artikel geschreven en uitgestuurd? Dikke kans dat het afgewezen wordt. Getverdemme nog aan toe, denk je dan. Daarom kun je beter al taart gaan eten, als je alleen nog maar een artikel uitgestuurd hebt.'

Het belangrijkste blijft voor een talentvolle onderzoeker dat hij geld binnenbrengt. 'Het wordt bijna als voorwaarde gesteld dat je zo'n beurs binnenhaalt om op de academische ladder omhoog te kunnen klauteren.' Maar het ontmoedigende feit is dat de slagingskans voor sommige beurzen slechts vijftien procent is. Een wetenschapper moet met zijn onderzoek dus ordinair durven leuren. 'Van oudsher is het idee: je moet gewoon een heel goede wetenschapper zijn. Nou, gefeliciteerd ermee! Want goede, maar onleesbare wetenschap verliest het toch echt van iets minder goede, maar heel leesbare wetenschap."

Jansen is daarom een pilot begonnen met een journalist die vanuit zijn ervaring onderzoeksaanvragen doorspit op 'idioot jargon' en vervelende vragen stelt als: wat heb je na vier jaar nou opgelost? Of: kun je het eens vertellen in heel simpele woorden? Ook moet een jonge onderzoeker getraind worden in een elevator pitch, voor het geval hij voor een commissie moet verschijnen die de subdisieaanvrager aan de tand wil voelen. Zelfs authenticiteit is van levensbelang. 'Wat is nu mijn verhaal? Waar ben ik nu echt enthousiast over?,' beschrijft Jansen. 'Hoe zorg ik ervoor dat wat ik nu voorstel niet alleen superspannend is, maar dat het ook volkomen logisch lijkt dat ik degene ben die het onderzoek gaat uitvoeren?'

Smakelijk verpakt

Alle wetenschap is persoonlijk, zegt Jansen. Want je wetenschappelijke carrière gaat gelijk op met je persoonlijke groei. In zijn eigen geval ligt dat zelfs nog anders. Oók een reden dat de hoogleraar zo zwaar op talentontwikkeling inzet, is dat een oogkwaal hem belemmert fulltime onderzoek te doen. Zijn netvlies is door een ernstige bijziendheid beschadigd geraakt, een handicap die het turen naar een computerscherm moeilijk maakt. Zijn onderzoek naar de communicatie tussen menselijke genen heeft hij daarom teruggebracht tot twee dagen in de week.

Noodgedwongen verlegde hij zijn ambitie. Maar heel ongezond is dat niet geweest, weet Jansen. Want een wetenschapper moet zichzelf blijven uitvinden om zijn passie brandende te houden. 'Je moet in beweging blijven, want na een termijn van zeven of acht jaar is het vuur weer gedoofd,' zegt hij.

Ook in zijn plan B kan hij zijn enthousiasme kwijt. Na het interview trekt hij een sprintje naar het UMCG. Daar heeft hij een overleg over de komst van een editor van *Nature*. De redactrice van het wetenschappelijke tijdschrift zal komen vertellen hoe je een onderzoek smakelijk verpakt en helder presenteert. Uit ervaring weet Jansen hoe belangrijk dat is. Toen hij pas kort hoogleraar was, werkte hij met een redacteur van Nature aan een artikel gebaseerd op zijn nog in te dienen onderzoeksvoorstel. 'Je stuurt het stuk op en krijgt het twee dagen later terug. Vol met queries, met suggesties om blokken tekst anders te ordenen en vol mooier Engels,' vertelt hij. 'Dat was dus fijn voor mijn projectvoorstel.' Inderdaad: fijn. Want datzelfde onderzoeksplan werd, ook dankzij die kritische beurt, door NWO beloond met een prestigieuze Vici-beurs. Opbrengst: een budget van 1,25 miljoen euro.

TEKST > **JURGEN TIEKSTRA**
FOTO > **JEROEN VAN KOOTEN**

Ritsert Jansen (1963) / wiskunde 1987
Developing a talent of science
Cambridge University Press
€ 23,77

FOTO STICHTING FBK

‘Topsport maakte me creatief’

Eind mei barst het atletiekfeest in Hengelo weer los. De Fanny Blankers Koen-Games is het enige atletiekevenement in Nederland van wereldformaat. Directeur van de Stichting FBK is Jan Arie Bijl (46), alumnus geschiedenis 1991.

Haile Gebrselassie liep er vier wereldrecords en het wereldrecord van Bekele op de vijf kilometer staat nog steeds. De FBK-Games in Hengelo is onderdeel van de IAAF World Challenge, net als bijvoorbeeld evenementen in Melbourne, Moskou en Daegu. Dit jaar is het toernooi voor veel atleten een opstap richting de Olympische Spelen. Jan Arie Bijl: ‘Atleten komen hier graag, omdat ze weten dat ze hier goed kunnen presteren. Jos Hermens en Olympisch kampioene Ellen van Langen helpen ons al jarenlang om zoveel mogelijk toppers naar Twente te krijgen.’

Judoka

‘Hans Renner was voor mij een belangrijke leermeester; in het geschiedenisvak, maar vooral door zijn nadruk op hoe je dingen overbrengt. Het circus Renner-Wes, de colleges van hem en zijn collega Wes, waren in mijn jaren een begrip. In een bomvolle collegezaal voerden ze echt een show op.

Mijn doctoraalscriptie ging over de rol van sport in de verhouding tussen Oost- en West-Duitsland, over de verwevenheid van sport en politiek. Dus helemaal toeval dat ik nu in de sportwereld zit is het niet. Ik had bovendien tijdens mijn studie een leuke sportcarrière als judoka: ik judode bij de Nederlandse top en heb aardig wat studententitels binnengesleept. Topsport leert je ook met tegenslagen omgaan en creatief te zijn. Dat vermogen zet ik nu in, om een evenement overeind te houden in een lastige economische tijd.

Verder heb veel bestuurlijk werk gedaan, onder andere voor De Mattekloppers, de Groningse budovereniging voor studenten. Toen ik door de ACLO werd gevraagd of ik wilde solliciteren bij de Nederlandse Studenten Sport Stichting, ging ik voor de functie van voorzitter. En die kreeg ik ook. Het leverde me studievertraging op, maar ook een schat aan ervaring.”

Maatschappelijke spin-off

‘De zogenaamde “maatschappelijke spin-off” van ons soort evenementen wordt steeds belangrijker. Het gaat niet meer om de topsport alleen. Zo wil Nederland de Olympische Spelen van 2028 binnenhalen, maar dat is alleen te verantwoorden als daar ook winst van te verwachten valt. Dat kan puur commerciële winst zijn, maar ook immateriële, zoals Nederlandpromotie, trots en het effect dat meer mensen gaan sporten. We bewegen immers te weinig en de maatschappelijke kosten daarvan zijn hoog. Wij hebben in Hengelo daarom naast ons evenement allerlei activiteiten bedacht die tot die spin-off kunnen leiden. Vorig jaar mochten we samen met de Atletiekunie een pilot van het ministerie van VWS uitvoeren in het kader van het Olympisch Plan 2028. Zo hebben we onder meer de FBK City Games ontwikkeld, een driedaags atletiekprogramma in de binnenstad. Het hoogtepunt was de kogelstootwedstrijd met de complete wereldtop. Dat werd een daverend succes. Niemand had verwacht dat het winkelend publiek ervoor zou gaan zitten, maar ze deden het wel. Ze zaten bovenop die beren van kerels, die een prachtige show opvoerden. Een dubbelslag: mensen enthousiast over de sport en ook de binnenstadondernemers blij.’

TEKST > **ERNA OOSTERVEEN**

> www.fbk-games.nl

De Nacht van Kunst & Wetenschap

GA! op zaterdag 2 juni weer eens naar Groningen. En beleef De Nacht van Kunst & Wetenschap. Na geslaagde edities in 2009 en 2011 zal ook de derde editie een waar festival zijn. Op veertien locaties in de binnenstad van Groningen valt er die zaterdag te genieten van muziek, wetenschap, theater, tentoonstellingen, kunst, workshops en bijzondere experimenten.

GA! staat voor Gezond & Actief, want De Nacht 2012 staat in het teken van het thema Healthy Ageing. Healthy Ageing is een onderwerp dat de komende jaren in Stad – en niet alleen op het UMCG en aan de RUG – en Ommeland de volle aandacht krijgt. Waarom? Omdat we met zijn allen steeds ouder worden en dat natuurlijk het liefst doen in goede gezondheid. Daarom is er op 2 juni, naast goede muziek, theater, wetenschap en vele vormen van kunst ook te ontdekken hoe je lang en gelukkig, gezond en actief kan leven! GA! naar De Nacht en licht een tip op van de sluier ...

De Nacht van Kunst & Wetenschap werkt dit jaar veel samen met jonge talentvolle kunstenaars uit Groningen. Zoals VJ en audio visueel kunstenaar Gerrald van der Kolk met zijn Generative Sculpture. Een interactief kunstwerk, geïnspireerd en gebaseerd op de wetenschap. De Generative Sculpture is een onderzoek naar het gebruik van evolutie binnen een ontwerpproces. De sculptuur maakt gebruik van genetische algoritmen, waardoor er telkens een nieuwe oplossing – mutatie – gegenereerd wordt volgens de basisprincipes in de evolutietheorie. De mutaties worden gevisualiseerd door projecties op een bewegend projectievlak. De sculptuur is het afstudeerwerk van Van der Kolk (van collectief Viesueel Geweld) aan de Minerva Academie voor Popcultuur. De totstandkoming van zijn kunstwerk is te volgen op www.generative-sculpture.blogspot.com. De opstelling is tijdens De Nacht te vinden op de locatie Academie Minerva, aan het Zuiderdiep, waar het overkoepelende thema 'Brainpower' is.

Speciaal voor alumni en andere bezoekers van De Nacht worden er verschillende arrangementen samengesteld, met keuze uit één of twee overnachtingen. Zo kunnen bezoekers voorafgaand aan het festival op hun gemak de stad bekijken. De arrangementen worden aangeboden via de VVV.

Kijk voor het laatste nieuws en achtergrondinformatie op www.denachtvankunstenwetenschap.nl en volg De Nacht op Twitter @denacht en Facebook, facebook.com/denachtvankunstenwetenschap.

Niewsgierig geworden? Ga kijken op zaterdag 2 juni!

Wie vrijgesproken is, mag niet opnieuw voor de rechter worden gebracht. Maar dat principe staat onder druk. En dat is zorgwekkend, vindt RUG-juriste Wiene van Hattum. Zij promoveerde onlangs op het rechtsbeginsel 'non bis in idem'.

Werkelijk vrij na vrijspraak?

Het begon allemaal met een 'geniepige oogopslag'. De moeder van een vermoord meisje geloofde er niets van dat de verdachte onschuldig was, ondanks dat de rechter hem had vrijgesproken. De vrouw kwam de vrijgesprokene wel eens tegen in de buurt... en dan keek hij haar niet aan. Haar hond ging bovendien blaffen, wat hij bij andere mensen niet deed. Ze had ook de video-opnamen gezien, waarin de man de moord op haar dochter bekende. Voor haar stond vast: die man was de dader en hij liep desondanks vrij rond. De zaak moest in haar ogen opnieuw worden onderzocht en dus heropend worden. Maar dat kon niet omdat die 'definitief' was. Dit beginsel, dat iemand die is vrijgesproken niet opnieuw voor hetzelfde voor het gerecht gebracht mag worden, heet *non bis in idem* ('niet twee keer voor hetzelfde').

De moeder wendde zich tot het toenmalige Tweede Kamerlid Boris Dittrich van D66. Deze was vatbaar voor haar klacht en vond dat ze als slachtoffer beter beschermd moest worden. De voormalige rechter zette de kwestie in 2001 op de politieke agenda. In 2002 liet de minister een onderzoek uitvoeren naar de wenselijkheid om het *non bis in idem*-beginsel aan de kant te zetten. De onderzoekers concludeerden echter dat de voordelen niet zouden opwegen tegen de nadelen. De minister schaarde zich achter het rapport.

Twee dagen vóór RUG-juriste Wiene van Hattum op de geschiedenis van het beginsel promoveerde, werd in Den Haag een meerderheid gevonden voor wijziging van het eeuwenoude rechtsprincipe. Als het aan de huidige regering en aan de Tweede Kamer ligt, wordt het verbod om iemand die definitief is vrijgesproken nog eens te berechten aanzienlijk uitgehold. Het wetsvoorstel ligt nu bij de Eerste Kamer.

Vivaldi-zaak

Non bis in idem geldt als een fundamenteel principe in een rechtsstaat. Van Hattum vertelt dat het beginsel zoals we dat nu kennen stamt uit de tijd van de Franse revolutie. Daarvóór was er het 'inquisitoire strafproces': niet alleen

‘Het is ook gewoon niet waar dat wie niets gedaan heeft, ook niets te vrezen heeft’

veroordelen, maar ook vrijspreken kon alleen op basis van de ‘bewezen waarheid’. Dus, als zelfs na marteling geen bekentenis was verkregen, had de rechter een probleem. Hij kon niet veroordelen, maar ook niet vrijspreken, omdat de waarheid niet vaststond. De verdachte moest zich nu, tot er meer bewijs kwam, beschikbaar houden om eventueel opnieuw voor de rechtbank te verschijnen. Ook werd hij wel ‘zolang’ opgesloten. Hierdoor bleef hij belast. De facto werd de verdachte die het bewijs van zijn onschuld niet kon leveren toch gestraft. Na de Franse revolutie vonden de wettenmakers dat burgers niet zo lang in onzekerheid mochten blijven. Als een feit niet bewezen kon worden, moest er een definitieve vrijspraak volgen en moest de verdachte definitief met rust worden gelaten: *non bis in idem*.

De directe aanleiding voor het huidige wetsvoorstel is volgens Van Hattum de zogenaamde Vivaldi-zaak. In 2001 werd een Aldi-filiaal overvallen, waarbij een dode viel. In 2001 kon de rechter aan de hand van het gevonden DNA niet met voldoende zekerheid vaststellen dat de verdachte aanwezig was geweest en sprak hij de verdachte vrij. Maar door verbeterde DNA-technieken kon die vraag in 2007, toen het DNA in een andere zaak tegen dezelfde verdachte opnieuw werd onderzocht, met veel grotere zekerheid worden beantwoord. Het openbaar ministerie is van oordeel dat de destijds vrijgesproken verdachte op basis van die nieuwe uitkomst wel zou zijn veroordeeld.

DNA-bewijs

Van Hattum vindt dat een dergelijke zaak geen reden mag zijn om zo’n belangrijk principe als het verworven vrijheidsrecht, dat al eeuwen voldoet, aan de kant te zetten. Bij gering bewijs kan het Openbaar Ministerie er ook mee wachten de zaak voor de rechter brengen. Ze vreest dat het nieuwe wetsvoorstel grote rechtsonzekerheid met zich meebrengt: iemand die is vrijgesproken, is immers nooit meer echt vrij, ook de werkelijk onschuldige niet. Zeker als zijn DNA gedurende 30 jaar bewaard blijft.

Het is ook gewoon niet waar dat wie niets gedaan heeft, ook niets te vrezen heeft,’ gaat Van Hattum verder. ‘Er zijn immers genoeg recente voorbeelden van mensen die ten onrechte vastzaten.’ Kortom, als vrijspraak een vrijblijvende zaak wordt, dan blijft een voormalige verdachte in onzekerheid en dat geeft zware psychische druk.

Twéé uitzonderingen wil Van Hattum wel maken op de regel dat een zaak niet ten nadele van de vrijgesproken verdachte heropend mag worden: als hij achteraf alsnog een betrouwbare bekentenis aflegt óf als blijkt dat de vrijgesprokene zijn strafproces heeft beïnvloed door bijvoorbeeld een rechter om te kopen of een getuige te bedreigen. ‘Die onrechtmatige situatie heeft de verdachte immers zelf

Een andere reden waarom Den Haag nu toch voor het meer dan tien jaar oude plan van Dittrich is gevallen, is de gedachte dat slachtoffers hiermee beter zijn geholpen. Van Hattum gelooft dat niet. Ook slachtoffers blijven immers in onzekerheid als er geen definitieve punt gezet wordt achter het strafproces.

Stemmingmakerij

Van Hattum heeft nóg een paar onderwerpen die haar zeer aan het hart gaan. Zo richtte ze enkele jaren geleden Het Forum Levenslang (www.forumlevenslang.nl) op, dat zich inzet voor ‘een meer humane tenuitvoerlegging van de levenslange gevangenisstraf’. Van Hattum: ‘Mensen weten helemaal niet dat levenslang in Nederland ook echt levenslang is. Het is inhumaan als levenslang gestraften echt voor de rest van hun leven vast moeten zitten, zonder dat ooit nog eens beoordeeld wordt of dat nog steeds noodzakelijk is.’

Van Hattum beseft dat ze de tijdsgeest niet mee heeft. ‘Ik vind dat politici de taak hebben bij de burgers begrip te kweken voor dit soort ingewikkelde onderwerpen en de keerzijde moeten laten zien. Dat gebeurt nu helemaal niet. Op de site van het Ministerie van Justitie staat bijvoorbeeld dat het voor onze veiligheid noodzakelijk is dat we *non bis in idem* afschaffen. Dat is stemmingmakerij.’

Waaróm de sfeer nu grimmiger is geworden, kan ze als juridisch wetenschapper niet zeggen. Als burger wil ze zich wel voorzichtig aan een analyse wagen. ‘We hebben het tegenwoordig zó goed, dat criminele zaken een populistische aangelegenheid zijn geworden. Dat dreigt nu te gaan botsen met de terughoudende manier waarop wij hier gewend waren het strafrecht te hanteren. Die terughoudendheid stamt uit de tijd van vlak na de Tweede Wereldoorlog, toen men streefde naar zo humaan mogelijk straffen. Men had in die oorlog immers van dichtbij gezien wat rechtsonzekerheid met mensen doet.’

Wiene van Hattum (1952) studeerde Nederlands recht aan de RUG, waar ze sinds 1986 werkt als universitair docent straf(proces)recht. Ze doet onderzoek op het gebied van internationaal strafrecht, detentierecht en het non bis in idem-beginsel en organiseert maandelijks ontmoetingen tussen rechtenstudenten en gedetineerden. Ook is zij voorzitter van het Forum levenslang en redacteur van Ontmoetingen, de voordrachtenreeks van het psychiatrisch-juridisch gezelschap ‘Lutje’, dat zich bezighoudt met psychiatrie en strafrecht. Ze promoveerde eind januari op het onderwerp *Non bis in idem*. De ontwikkeling van een beginsel.

TEKST > **FRANKA HUMMELS**
ILLUSTRATIE > **MACHTELT DE VRIES**
FOTO > **JEROEN VAN KOOTEN**

Aletta Jacobs Prijs voor Els Borst

Op 8 maart, Internationale Vrouwendag, reikte de RUG de Aletta Jacobsprijs 2012 uit aan Els Borst. Zij ontving de prijs vanwege de menslievende en genuanceerde wijze waarop zij medisch-ethische kwesties in het publieke debat grensverleggend en met durf aan de orde heeft gesteld en voor hetgeen zij daarmee heeft bereikt. Haar werk kan worden gezien als een verlengstuk van de kwesties waar Aletta Jacobs zich in haar tijd voor inzette.
Els Borst, die geneeskunde studeerde en promoveerde aan de Universiteit van Amsterdam, was achtereenvolgens kinderarts, ziekenhuisdirecteur, hoogleraar en vicevoorzitter van de Gezondheidsraad. Vanaf 1968 is ze lid van D66. In 1994 werd ze minister van Volksgezondheid en daarna, in Paars II, tevens vicepremier. Tijdens haar ministerschap werden medisch-ethische kwesties geregeld zoals euthanasie, medisch-wetenschappelijk onderzoek en onderzoek met embryo's.

FOTO ELMER SPAARGAREN

NWO-subsidie kankeronderzoek

ERIBA, het European Institute for the Biology of Ageing van het UMCG en de RUG, ontvangt samen met het Nederlands Kanker Instituut (NKI) 18 miljoen euro subsidie van NWO. Deze is bestemd voor de bouw van een nationale faciliteit voor onderzoek naar kanker en veroudering bij muizen. Voor dit onderzoek zijn kwalitatief hoogwaardige proefdiermodellen noodzakelijk. Als eerste in Europa hebben het NKI en ERIBA daarom de 'Mouse Clinic for Cancer and Aging research' (MCCA) opgericht. Het project omvat ook de opzet van een biobank voor de opslag van biomedische materialen om een doelmatiger gebruik van muismodellen te bevorderen. Dit past in het beleid van het UMCG en de RUG het wetenschappelijk onderzoek met dier-modellen te verminderen of te vervangen door alternatieven.
Met de wetenschappelijk directeur van ERIBA, Endowed Chair hoogleraar Verouderings-biologie Peter Lansdorp, publiceerde *Broerstraat 5* een interview in het decembernummer van 2010.

Errata

Ere wie ere toekomt: In de vorige editie van *Broerstraat 5*, van december 2011, zijn twee hinderlijke fouten geslopen. De auteur van het interview met Miranda van Kralingen, op pagina 4, 5 en 6, was niet Franka Hummels, maar Ellis Ellenbroek. Net zo min heet de fotografe van de foto van Gerard Koppelman, op pagina 13, Jolanda Streng maar wel Yolanda Broekhuizen.

Voortleven

Met z'n hoofd in z'n handen, z'n ellebogen op tafel, zat Hein-Pieter te mijmeren. Z'n vrouw had al een paar keer willen vragen wat er in hem omging. Ze slikte de vraag in. Ze zag dat hij nog niet toe was aan het antwoord.

Hein-Pieter (bijna 66) was een tijdje geleden gestopt met werken. Hij had een prachtige carrière als huisarts afgesloten. De eerste maanden van vrijheid had hij besteed aan een lange, verre reis, aan de musea en aan het soort tentoonstellingen waaraan hij al jaren niet meer was toegekomen, aan de kinderen, de kleinkinderen en aan de tuin. Hij was trots op de snelheid waarmee hij alle goede voornemens van voor z'n pensionering in praktijk had gebracht. Tijdens zijn werkzame leven was hij zeer gericht geweest op zijn veeleisende baan, maar nu ontdekte hij hoe heerlijk het is om er samen met zijn vrouw op uit te gaan.

Samen hadden ze het eerste pensioneringstraject goed afgelegd en nu werd het tijd voor de volgende fase. Moeilijk om de gedachten op een rijtje te krijgen. Hij wilde, samen met zijn vrouw, een nieuwe en zinvolle wending geven aan hun leven. Natuurlijk zouden ze blijven reizen, samen. Musea en concerten zouden een belangrijke plaats houden in hun agenda. Wellicht hier of daar een bestuursfunctie. En sporten, natuurlijk. Want hij was vitaal en wilde dit blijven ook! Maar Hein-Pieter mistte nog iets … Hij wilde niet zo … hoe mooi het leven ook was dat ze nu leidden … Er moest iets bij. Iets waarin zij beiden konden investeren en voortleven …

Mijmerend over de vervulling die hij zocht, passeerden de belangrijkste fasen in zijn leven. Zo schoot hem plots zijn studietijd te binnen. Ongemerkt schoof er een glimlach over zijn gezicht. Zijn studietijd – zo zag hij opeens – was een investering die zich meervoudig had laten terugverdienen. Een van de beste dingen die hem in zijn leven was overkomen!

Zo ontstond – in een flits – het idee om iets terug te doen voor zijn universiteit en raakten ze samen betrokken bij medisch wetenschappelijk onderzoek. Hein-Pieter en zijn vrouw besloten een impuls te geven aan weten-schappelijk onderzoek dat oorzaken probeert te vinden voor levensbedreigende ziekten. Door de eerste donatie kwamen ze in contact met de onderzoekers en door hun nalatenschap leven zij voort in hun onderzoek.

Tienke Koning
directeur Ubbo Emmius Fonds

Lustrumviering Albertus

In 2012 viert R.K.S.V. Albertus Magnus haar 23e lustrum. De festiviteiten vinden plaats van 11 tot en met 23 juli. Op www.albertus.nl en www.lustrum.am is een uitgebreid overzicht te vinden van alle activiteiten. De Seniorendag is op zaterdag 14 juli.

Terug bij Albertus

Ook na het afstuderen blijven veel alumni zich inzetten voor de universiteit. Wilma Tonckens (36) rechtsgeleerdheid 1999, vertelt over haar betrokkenheid bij studentenvereniging Albertus Magnus.

Aanvankelijk was Wilma Tonckens nog niet van plan zich aan te sluiten bij een studentenvereniging. Ze is geboren en getogen in Groningen en trok tijdens haar eerste jaar Rechten vooral op met haar oude vrienden van de middelbare school. 'We hadden maar weinig colleges en dan zaten we met honderden studenten in de Martinikerk. Veel nieuwe vrienden maken lukte zo niet echt,' vertelt ze nu. 'Daarom heb ik me in het tweede jaar bij Albertus gemeld, de vereniging die het beste bij me paste. Ik vond het heerlijk dat ik er mezelf kon zijn. Dat je met heel verschillende mensen hechte vriendschappen kon opbouwen. Eigenlijk veel makkelijker dan op de middelbare school.'

Ze denkt met veel plezier terug aan de gesprekken over 'waarheid en werkelijkheid' die ze tot diep in de nacht voerde met de leden van haar filosofische dispuut Miloth. In haar jaarclub zit een aantal van haar beste vriendinnen en met de hele club meiden gaat ze nog steeds ieder kwartaal eten. Ook heeft ze goede herinneringen aan de commissieleden met wie ze in 1996 en 1997 het eeuwfeest van Albertus Magnus organiseerde. 'Albertus bestond toen honderd jaar en dat hebben we groots gevierd met vele feesten, een symposium en een gezamenlijke wintersportvakantie. Het hoogtepunt was een tiendaags evenement op het lustrumterrein in een leegstaande fabriek aan het Damsterdiep. Geweldig hoeveel je daarvan leert. Zo heb ik speciale treinen geregeld waarmee de leden van onze zusterverenigingen uit andere steden al feestend naar het lustrumterrein in Groningen konden komen.'

Eigen praktijk

Inmiddels is ze alweer dertien jaar weg uit Groningen en runt ze Tonckens Advocatuur, haar eigen praktijk in Wijk bij Duurstede. 'Ik heb bij verschillende kantoren gewerkt in Amsterdam en Utrecht. Na de geboorte van ons tweede kind wilde ik de balans tussen werk en privé wat beter regelen en heb ik een eigen kantoor opgericht. Eerst aan huis en nu in een kantoorpand dat ik deel met andere zelfstandig ondernemers. Dat bevalt me heel goed.' Een deel van haar klanten is Albertiaan. 'Leuk dat mensen die mij uit die tijd kennen me bellen voor arbeidsrechtelijke adviezen of over contractuele bepalingen. Ik merk dat die contacten steeds vaker via LinkedIn lopen: mensen uit Groningen weten me via die weg goed te vinden.'

Haar man Tako-Jan Holwerda, ook Albertiaan, leerde ze kennen in de Eeuwfeestcommissie. 'We gaan vaak samen naar bijeenkomsten van Albertus, zoals borrels, diners en lustrumfeesten. Die contacten tussen senioren en de leden vind ik niet alleen heel leuk, maar ook belangrijk. Wij kunnen de student-leden namelijk op allerlei manieren helpen. Dit jaar bestaat Albertus 115 jaar en zo komt er ook weer een tiendaags feest in juli. Ik heb aangeboden om de organisatie te ondersteunen door bijvoorbeeld mee te lezen met de contracten die ze willen afsluiten. Met onze kennis en ervaring hebben wij als senioren de huidige leden veel te bieden.'

TEKST > **MARJAN BROUWERS**
FOTO > **BERT JANSSEN**

U-RAAD 1974 / FOTO ARCHIEF UK

Oproep oud U-raadsleden

De Universiteitsraad viert zijn 40-jarig bestaan. In 1972 kwam dit hoogste medezeggenschapsorgaan van de Rijksuniversiteit Groningen voor het eerst bijeen. Op **zaterdag 7 juli** a.s. vindt het lustrumfeest plaats. De organisatie zoekt contact met oud-raadsleden.
Heeft u in het verleden in de U-raad gezeten, maar nog geen uitnodiging ontvangen voor de alumnidag? Stuur dan een mail naar katerina@studentenorganisatie.nl voor meer informatie.

Alumnireis 2012 Chili en Paaseiland

FOTO JAN BOERSEMA

In de vorige *Broerstraat 5* berichtten wij al over de alumnireis 2012 naar Paaseiland en Chili. Inmiddels zijn de data bekend: het vertrek is op **19 november**, de terugkomst op **4 december**. Op het voorlopige programma staan één van 's werelds grootste sterrenwachten van de ESO (Europese Zuidelijke Sterrenwacht), de Atacamawoestijn en de indrukwekkende geisers van El Tatio in Chili en de mystieke Moai's (staande beelden) en het religieuze centrum van de vogelmancultuur op Paaseiland. Prof.dr. Jan Boersema, RUG-alumnus, bioloog en theoloog, begeleidt de reis en vertelt u over de turbulente geschiedenis van het eiland. Van zijn hand verscheen *Beelden van Paaseiland* bij uitgeverij Atlas, Amsterdam.
Wilt u deelnemen aan de reis of heeft u vragen? Neem dan contact op met Jolanda Vas, SRC Reizen, j.vas@srctravel.nl. Kijk op www.rug.nl/alumni/reizen voor meer details over deze reis.

Nomineer: Alumnus van het Jaar 2012

FOTO STIJNTJE DE OLDE

Afgelopen jaar viel de keuze op Stine Jensen (literatuurwetenschappen, 1996 en wijsbegeerte, 1997), in 2010 was het Jelle Brandt Corstius (geschiedenis en journalistiek, 2004) en de eerste Alumnus van het Jaar was Jeroen Smit (bedrijfskunde, 1986). Goed gezelschap voor de aankomende Alumnus van het Jaar dus.
Ook in 2012 wil de Rijksuniversiteit Groningen de prijs, een beeld van de Groninger kunstenaar Jan Steen, weer uitreiken. En u kunt opnieuw een oud-student nomineren. De Alumnus van het Jaar heeft een bijzondere bijdrage geleverd aan de maatschappij, de wetenschap, sport of cultuur; is een inspiratiebron voor anderen; én geldt als een belofte voor de toekomst.
Kent u een alumnus die in aanmerking komt voor de onderscheiding Alumnus van het Jaar 2012? Geef hem of haar dan op vóór 1 mei 2012 bij de afdeling Alumnirelaties en Fondswerving: y.m.jordens-streng@rug.nl of tel. (050) 363 4684.

ZEILWEEKEND GLV IDUN

De Alumnicommissie van de Groninger Levenswetenschappenvereniging (GLV) Idun organiseert voor haar leden een zeilreis. Van vrijdag **1 juni t/m zondag 3 juni** wordt er gevaren over de Waddenzee. De kosten zijn ongeveer € 130,– per persoon (inclusief eten en drank). Aanmelden kan door te mailen naar alumni@idun.nl. Wees er snel bij want de plaatsen zijn beperkt!

AUTORALLY 2012 T.M.F.V. ARCHIGENES 'JUST CRUISING'

Op **zaterdag 2 juni** vindt voor de achtste keer de Autorally van T.M.F.V. Archigenes plaats. Start en finish zijn zoals gebruikelijk op Paviljoen Kaap Hoorn. In samenwerking met de NNMC is een route uitgezet in het gebied ten zuiden van Assen met, zoals altijd, verrassingen en instinkers. Het thema van dit jaar is 'Just Cruising'. Mail voor opgave en informatie naar bestuur@archigenes.nl. De kosten voor de dag, inclusief uitgebreid natje en droogje, bedragen € 40,– voor studentleden en € 60,– voor alumnileden.

ALUMNI MOBILAE

Op **zaterdag14 april** (middag en avond) organiseert Alumni Mobilae een bijeenkomst voor oud-studenten bewegingswetenschappen. Bij het ter perse gaan van deze *Broerstraat 5* was de inhoud van de activiteit nog niet bekend. Op **woensdag 23 mei** vindt het jaarlijkse symposium plaats. Alumni Mobilae wil bachelor- en masterstudenten de kans geven om een kijkje te nemen in het potentiële werkveld en is daarvoor op zoek naar op interessante locaties voor de meeloopdagen. Voor meer informatie over de activiteiten en de meeloopdagen kunt u een e-mailtje sturen naar: alumnimobilae@studiosimobilae.nl.

FOTO GERHARD TAATGEN

Voorlopige opbrengst Eric Bleumink Fonds

Elk jaar in december vraagt de RUG speciale aandacht voor het Eric Bleumink Fonds. Met succes! In de afgelopen elf jaar zijn al meer dan veertig beurzen uitgedeeld aan talentvolle studenten en onderzoekers uit ontwikkelingslanden. Deze jonge, ambitieuze en zeer begaafde mensen hebben zo een aanvullende studie kunnen volgen aan onze universiteit. Ze maakten kennis met de voor ons zo gewone academische cultuur, de wetenschappelijke bibliotheken en deden nieuwe internationale contacten op.

In december 2011 werd per post, e-mail en telefoon opnieuw een campagne gehouden onder oud-studenten. Deze leverde tot nog toe € 32.000 aan eenmalige en € 1.500 aan meerjarige giften op. De bursalen en medewerkers van het fonds zijn alle donateurs zeer dankbaar.

Steun ook talentvolle studenten uit ontwikkelingslanden. Maak een gift over op rekeningnummer 56.30.98.961 t.n.v. Stichting Ubbo Emmius Fonds, inzake Eric Bleumink Fonds.

Elise Mathilde

Elise Mathilde Fonds steunt onderzoek verouderingsziekten

De Stichting Elise Mathilde Fonds, opgericht door Elise Mathilde (Hilda) van Beuningen (1890-1941), heeft € 5.000 gedoneerd aan de onderzoeksgroep van dr.ir. Ellen Nollen. Het team van Nollen doet onderzoek naar de oorzaak van de ziekten van Parkinson, Alzheimer en andere hersenaandoeningen die ontstaan tijdens veroudering. Het onderzoek richt zich vooral op het ontrafelen van processen die betrokken zijn bij de voor de ziekte kenmerkende eiwitstapeling in de hersenen en hoe deze processen worden beïnvloed door veroudering. Ellen Nollen is Rosalind Franklin Fellow. Ze ontving vorig jaar een prestigieuze Europese ERC-subsidie voor haar onderzoek en is als enige Nederlandse wetenschapper opgenomen in het EMBO Young Investigator Programme. Het onderzoek van Ellen Nollen wordt ook financieel gesteund door de Alumnikring Gooische Groningers.

RUG koopt gebouw Hanze Sociëteit

Onlangs heeft de RUG, mede dankzij initiatief en bemiddeling van het Ubbo Emmius Fonds, het gebouw van de Hanze Sociëteit verworven. Het is een monumentaal pand aan de Oude Boteringestraat 19, met uitzicht op het Academieplein. Bij de overname is afgesproken dat de Hanze Sociëteit haar activiteiten en bijeenkomsten in het pand kan blijven voortzetten. Deze sluiten naadloos aan bij de functie van ontmoetingsplaats, netwerklocatie en 'faculty club' die de RUG eraan zal geven. De founding members (ondernemers en bedrijven) van de Hanze Sociëteit hebben zich bereid getoond om hun uitstaande leningen aan de sociëteit voor een substantieel deel af te boeken en schelden gezamenlijk een schuld kwijt van ruim 1 miljoen euro die nog op het pand lag. De Hanze Sociëteit zal in de toekomst ook financieel gesteund worden door de nieuw opgerichte Aduarder kring, de alumnikring voor Noord-Nederland.

FOTO JIM ROBOT

Comenius Leergangen

Leren en ontwikkelen heeft een belangrijke plek gehad in de carrière van Frank van den Ende (62). Eerst als partner bij Ernst & Young, nu als moderator bij Comenius. Bevlogen verhaalt de ondernemende Van den Ende, alumnus economie 1979 over zijn loopbaan.

‘Ik heb tot mijn zevende in Amsterdam gewoond en ben daar trots op. Een geweldige stad. “Toch is er één stad waar je naar toe moet,” zei een vriend van me tijdens onze militaire dienst. En dat was Groningen. Dat moest zo ongelooflijk leuk zijn. Ik ben toen met alleen een toilettas in de hand naar Groningen getrokken en woonde de eerste maanden tijdelijk bij hem in, op een zolder aan het Hoge der A. Het was misschien wel het mooiste plekje van de stad.’

Dat hij economie zou gaan studeren, stond voor Van den Ende eigenlijk wel al vast. Wat er daarna zou volgen was echter lange tijd ongewis. ‘Na het doctoraal liet bijna iedereen zich testen door de Belastingdienst. Vooral omdat het een schitterend uitje was. Alles werd geregeld en nadien zou er gestapt worden.’ Van den Ende rolde goed door de tests en mocht op gesprek. Een van de vragen was hoe lang hij bij de Belastingdienst wilde blijven werken. ‘Geen idee,’ antwoordde hij in alle eerlijkheid. ‘Misschien tien jaar, maar als ik het niet leuk vind een paar maanden.’ Hij dacht met die opmerking zijn eigen glazen te hebben ingegooid, maar werd aangenomen.

Van den Ende werd geplaatst bij de inspectie in Breda en startte als adjunct-inspecteur. ‘Ik had het na een jaar of twee eigenlijk wel gezien, maar wilde niet als adjunct vertrekken. Toen de Belastingdienst iemand in Zierikzee zocht, heb ik dat gedaan onder de voorwaarde dat ik als inspecteur benoemd zou worden op de inspectie vennootschaps-belasting. Ik zou er mijn bedrijfseconomische achtergrond ook beter kunnen inzetten.’ Na verloop van tijd ging het toch weer wringen. De bedrijfscultuur paste niet meer bij hem. En dus ging hij op zoek naar een commerciëlere en uitdagender omgeving.

Grote speler

‘Ik werd gevraagd tweede man te worden op een kantoor van Ernst & Whinney in Amsterdam. Ze hadden mooie cijfers, gezonde ambities en de partner was een vrouw. Het klikte uitstekend tussen ons, want ze was een fantastische professional.’ De overstap bleek een beslissende wending in de carrière van Van den Ende. Hij zou er de komende decennia blijven en ontplooide binnen het kantoor allerlei initiatieven. Zo richtte hij de sectorgroep entertainment en media op, waarbinnen accountants, belastingadviseurs en managementconsultants samenwerken binnen de branche. ‘We kropen heel dicht op de markt en dat maakt je rol als adviseur een stuk sterker. We leerden de specifieke

‘Comenius geeft stof tot nadenken. Brengt geen antwoorden, maar biedt verbreding, verdieping en bezinning.’

geldstromen kennen en onderzochten de merites van de sector. Het was mijn missie dat Ernst & Young, want we waren inmiddels gefuseerd, gezien zou worden als een grote speler in die markt. Ik heb wel een interne strijd moeten voeren om deze groep van de grond te krijgen, al stonden de markt, cliënten en relaties altijd vol achter deze strategie.’

Reizen

Zijn carrière nam een grote vlucht binnen Ernst & Young, maar Van den Ende ontwikkelde zich ook door het volgen van een fors aantal opleidingen. ‘Ik ben daarvoor geregeld naar Engeland en de Verenigde Staten geweest. Altijd in internationaal gezelschap. Alleen daarom al was het enorm leerzaam. Ik vind het erg inspirerend om collega’s te ontmoeten die tegen dezelfde dilemma’s aanlopen op andere delen van de wereld.’

Van den Ende had goed aangevoeld dat de sectorgroep bovenop een groeimarkt zat, zeker toen uitbreiding volgde met telecommunicatie en ICT. Ondertussen begon zijn interesse voor de fiscaliteit af te nemen. ‘Ik had er steeds minder tijd voor, want het voorzitterschap van zo’n grote sectorgroep vergt veel. Een van de senior-managers uit mijn groep is toen partner geworden en nam mijn fiscale praktijk over.’

Een periode van veel reizen brak aan. Van den Ende genoot er met volle teugen van, maar de eindstreep van zijn carrière bij Ernst & Young kwam rap naderbij. ‘Je moet uiterlijk op je zestigste de maatschap uit, dat is vastgelegd. Ik stelde nog de vraag of de maatschap niet gebaat is bij meer flexibiliteit. Het leek me een beetje ouderwets. De een is op zijn vijfenvijftigste al uitgeblust, de ander nog energiek op zijn vijfenzestigste. Maar ze wilden er niet aan tornen, ik moest eruit.’

Wetenschapsgebieden

In de laatste paar jaar bij Ernst & Young coachte Van den Ende een vijftiental collega-partners. Dat aspect zou mooi aansluiten op het vervolg van zijn carrière. Enkele jaren eerder was Van den Ende in aanraking gekomen met Comenius, gelieerd aan de RUG en onderdeel van AOG Contractonderwijs BV. ‘In 2007 had het bestuur samen met Comenius een leergang opgezet voor partners van boven de 50. Mensen dus, die binnen tien jaar uit zouden stromen. Ik mocht ook meedraaien. Het was fantastisch! Er ging een wereld voor me open, terwijl ik toch wel al het een en ander gezien had. Bij Comenius, waar het gaat om het ontwikkelen van visievorming en leiderschap, beschouw je de wereld namelijk vanuit verschillende wetenschapsgebieden. Dus niet alleen economisch, mijn eigen achtergrond, maar ook filosofisch, juridisch, natuurwetenschappelijk en sociologisch.’ Van den Ende viel op en werd gevraagd of hij niet aan de slag wilde als moderator. ‘Ik was vereerd, want het is een topinstituut met een topprogramma.’

Socratische dialoog

Bevlogen verhaalt Van den Ende verder over Comenius. Als moderator bewaakt hij de rode draad in het Europese programma, een leiderschapsleergang die letterlijk langs klassieke universiteiten trekt in Leuven, Bologna, Heidelberg, Praag, Cambridge, Istanbul en Groningen.

‘Ik ben ook verantwoordelijk voor het groepsproces. De deelnemers zijn allemaal ouder dan veertig en al vele jaren bestuurder of leidinggevende. Ik moet ervoor waken dat er niemand ondersneeuwt, of juist de boventoon voert. Je zit toch de hele dag bij elkaar op de lip en zo’n reis is een intense ervaring. Ook bewaak ik de klassieke Comeniuscodes.’ Er valt een stilte. De Comenius-code? ‘Bij Comenius word je gevraagd vooral heel goed te luisteren. Ook is het belangrijk, dat deelnemers hun oordeel uitstellen en alleen maar vragen stellen. Bij ons is er geen ruimte voor het poneren van stellingen. Ik zie er op toe dat de dialogen socratisch verlopen.’ Van den Ende leert zelf ook nog elke dag bij: ‘Ik had al zoveel opleidingen gedaan. Maar allemaal pragmatisch, cognitief. Comenius geeft stof tot nadenken. Brengt geen antwoorden, maar biedt verbreding, verdieping en bezinning. En dat is een heel ander chapiter.’

TEKST > **TOM RUSTEBIEL**

Agenda

Comenius

STARTDATA

10 april 2012
Chinese Comenius Course

12 april 2012
Themaleergang Nieuw Leiderschap in de Financiële Sector

30 mei 2012
Europese Comenius Leergang

3 juni 2012
American Comenius Course

13 juni 2012
Nationale Comenius Leergang

KIJK VOOR MEER INFORMATIE OP:
> www.comeniusleergang.nl

Academie-portretten

Aanwinsten

Sinds de stichting in 1614 heeft de Groningse universiteit de traditie dat het portret van hoogleraren wordt aangeboden aan de alma mater.

H.L. Bakels †
Privaatrecht (1964-1987)
door Matthijs Röling

P.S.H. Leeflang (1976-heden)
Marketing en Marktonderzoek
door Jan Asselbergs

Inlichtingen over schenking van portretten: prof.dr. G. Boering, tel. (050) 541 6483 of gtboering@hetnet.nl. Meer afbeeldingen vindt u op www.rug.nl/museum.

Oraties

Tenzij anders vermeld beginnen oraties om 16.15 uur. Meer informatie: neem contact op met Monique Peperkamp, tel. (050) 363 5290, of raadpleeg de universitaire agenda op www.rug.nl. Wijzigingen voorbehouden.

GEDRAGS- EN MAATSCHAPPIJWETENSCHAPPEN

3 april 2012
prof.dr. M.C. (Melinda) Mills
Sociologie, i.h.b. van de levensloop

10 april 2012
prof.dr. E.M. (Linda) Steg
Omgevingspsychologie

29 mei 2012
prof.dr. R. (Russell) Spears
Sociale psychologie

MEDISCHE WETENSCHAPPEN

17 april 2012
prof.dr. G.J. (Gerbrand) Groen
Anesthesiologie

24 april 2012
prof.dr. R.A. (Robert) Schoevers
Psychiatrie

8 mei 2012
prof.dr. R.A. (Ruud) Bank
Medische biologie

15 mei 2012
prof.dr. C.M.A. (Conny) van Ravenswaaij
Klinische syndromologie

12 juni 2012
prof.dr. C.K. (Corry) van der Sluis
Revalidatiegeneeskunde

19 juni 2012
prof.dr. S. (Steven) de Jong
Preklinische en translationele oncologie

19 juni 2012
prof.dr. F.A.E. (Frank) Kruyt
Experimentele oncologie

ECONOMIE EN BEDRIJFSKUNDE

1 mei 2012
prof.dr.ir. P.M.G. (Paula) van Veen-Dirks
Management Accounting

5 juni 2012
prof.dr. B.M. (Bob) Fennis
Consumentengedrag

26 juni 2012
prof.dr. R.H. (Ruud) Teunter
Operations Research

Colofon

27e jaargang
1e nummer/april 2012
ISSN 0921-1721

Broerstraat 5 is een gratis kwartaalmagazine voor alle afgestudeerden en gepromoveerden van de Rijksuniversiteit Groningen, inclusief oud-cursisten van de Academische Opleidingen Groningen. *Broerstraat 5* wil ertoe bijdragen dat het contact tussen de universiteit en iedereen die daar onderwijs heeft gevolgd in stand blijft en zo mogelijk intensiever wordt. Heeft u opmerkingen of ideeën? Laat het ons weten!

Redactieadres
Redactie Broerstraat 5
Postbus 72
9700 AB Groningen
Telefoon (050) 363 52 36
redactieB5@rug.nl

Internet
www.rug.nl/broerstraat5

Redactie
Fenneke Colstee–Wieringa
Gert Gritter
Yvonne Jordens-Streng
Josca Westerhof
Bert Wolfkamp

Hoofdredactie
Fenneke Colstee-Wieringa

Ontwerp en lay-out
In Ontwerp, Assen

Druk
Habo DaCosta, Vianen
Oplage 69.000

Adreswijzigingen
De RUG hecht veel waarde aan contact met oud-studenten. Conform de Wet Bescherming Persoonsgegevens gaat de universiteit zorgvuldig met adresgegevens om. Indien u wijzigingen wilt doorgeven of contact niet op prijs stelt, dan kunt u zich wenden tot:

Alumnirelaties RUG
Rijksuniversiteit Groningen
Postbus 72
9700 AB Groningen
Telefoon (050) 363 30 61
alumni@rug.nl

rijksuniversiteit groningen

Universiteitswinkel

Voorjaar

Leuk bloemetje dat beweegt op zonne-energie!
Alumniprijs: € 5,95

T-shirt: one size fits all
Leverbaar in dames- en herenmodel
Alumniprijs: € 6,95

Hippe retrotas
Alumniprijs: € 19,95

Deze actie loopt tot en met 31 mei 2012.

Universiteitswinkel
Oude Kijk in 't Jatstraat 39
www.rug.nl/winkel

Bestellen
T (050) 363 27 00
F (050) 363 72 00
E universiteitswinkel@rug.nl

www.rug.nl/winkel

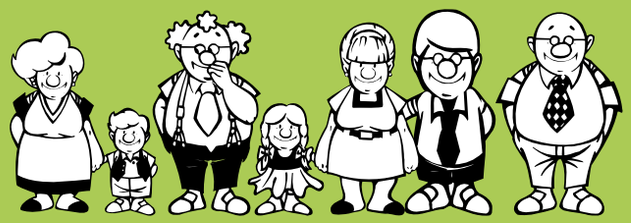
Overnachten in hartje stad voor een plattelands prijsje!

3-daags weekendarrangement

1 x ontvangst met koffie/thee en lekkernij
2 x overnachting
2 x ontbijt

€ 64,50 p.p.

(op basis van een tweepersoonskamer, toeslag éénpersoonskamer € 15,00 per nacht)

University Guesthouse Groningen
Kleine Kromme Elleboog 7-b
9712 BS Groningen
050 - 311 34 24
www.rug.nl/guesthouse

rijksuniversiteit groningen / universiteitsmuseum

Ancient Culture, Modern Art

Aboriginalkunst uit Australië

17 februari t/m 4 november 2012

Geopend dinsdag t/m zondag van 13-17 uur m.u.v. feestdagen

Universiteitsmuseum Groningen
Museum voor mens, natuur en wetenschap

Oude Kijk in 't Jatstraat 7a
9712 EA Groningen
Telefoon: 050 36 35 083

www.rug.nl/museum

StrandresortSchier

Beleef het ultieme eiland gevoel...

dankzij uw eigen appartement op Schiermonnikoog. In het voormalige hotel Egbertsduin worden nu 37 appartementen gerealiseerd. Het complex heeft 2, 3 en 4 kamerappartementen, variërend van 45 m² tot 90 m² en is voorzien van een zwembad, een binnentuin en een wellnesscentrum met o.a. sauna en jacuzzi en kent uitstekende verhuurmogelijkheden. Prijs vanaf € 129.900,- excl. btw v.o.n.

www.azurinvestments.nl

DOP MAKELAARS
T (0320) 264 175
www.dop.nl
info@dop.nl

Makelaardij HOEKSTRA
T (058) 233 73 33
www.makelaardijhoekstra.nl
info@makelaardijhoekstra.nl

De ene socioloog was vroeger verpleegster en leidt nu een onderzoeksbureau. De andere bleek erfelijk belast met het makelaarsgen.

TEKST >
ELLIS ELLENBROEK

FRANK OLDERODE (42)

STUDIE >sociologie 1991-1994
WERK > makelaar en taxateur bij Verver & Jet Winters
HUIS > jaren twintig herenhuis in Helpman, Groningen
HUISHOUDEN > getrouwd met Maran Berends (42), RUG-alumnus en klinisch geneticus bij het UMCG; dochter Annelot (10), zoon Wouter (7)
SALARIS > ontvangt als mede-eigenaar maandelijks 6500 euro bruto uit de zaak

'Het is een doelpuntgevoel als je een huis verkoopt. Je hebt dat gevoel nodig. Als ik een week niks verkoop ga ik aan mezelf twijfelen. Dan vraag ik me af of ik iets verkeerd doe. Helemaal omdat het nu moeilijker is door de crisis. Landelijk is er bijna een halvering van het aantal transacties. Wij van Verver & Jet Winters zitten voornamelijk in het midden- en hogere segment, daar valt het relatief nog mee, in Groningen. Hoogleraren die verhuizen, medisch personeel dat naar de stad komt. Die kopen nog gewoon huizen. Juist nu komt het erop aan dat je een goede makelaar hebt. Keus zat. Maar een echt goede makelaar heeft niet alleen verstand van bakstenen en van de markt, hij moet mensen ook kunnen lezen, inschatten en bij elkaar brengen. Je moet het koekje kunnen bakken als makelaar. Ik denk dat mensen het in mij waarderen dat ik een academisch niveau heb. Ze vinden het een verademing dat ik kan analyseren en beargumenteren. Ik studeerde commerciële economie op de HEAO en daarna sociologie en gelijktijdig haalde ik nog de propedeuse rechten. Ik vond mezelf te jong om na de HEAO al de arbeidsmarkt op te gaan en had nog studiefinanciering over. En ik had capaciteiten. Ik ben negen maanden werkloos geweest. Lekker de krant lezen, koffie erbij, met vrienden tijd doorbrengen. Ik vond het heerlijk. Want ik had vertrouwen dat het met mij wel goed zou komen, ook al had ik nog geen idee wat ik wou. Mijn moeder begon over de makelaardij. Het makelaarschap zit in de familie. Mijn opa richtte een kantoor op in midden van het land, een oom was makelaar, mijn vader was vroeger scheepsmakelaar. In 1995 werd ik aangenomen bij Boelens Jorritsma, ik was de enige van twintig sollicitanten die nog geen makelaarspapieren had. Ik deed de opleiding in de avonduren en ben in 1998 beëdigd. Ik ben een echte stadse makelaar. Ik heb veel minder affiniteit met een huis in Oldehove, of een boerderij in Gieten. Je kunt niet van de hele markt verstand hebben.'

JEANINE VOSSELMAN (45)

STUDIE >sociologie 1991-1994
WERK > hoofd Onderzoek en Statistiek Groningen
HUIS >twee-onder-een-kap in Groningse nieuwbouwwijk Van Starkenborgh
HUISHOUDEN > getrouwd met Hayco Wind (46), RUG-alumnus en technisch-directeur Centrum voor Informatietechnologie (CIT) RUG; dochters Eva (14), Hannah (11), Juliët (9)
SALARIS > 4215 bruto per maand (o.b.v. 32 uur)

'Vanaf mijn vierde heb ik nooit iets anders gewild dan verpleegkundige worden. Ik deed MBO-V en HBO-V en werkte in het UMCG, op interne geneeskunde en oogheelkunde. De verpleging is fantastisch en betekenisvol, maar het zijn iedere dag toch wel dezelfde werkprocessen. Ik wilde meer uitdaging, verder leren. Eerst moest ik wiskunde op atheneumniveau halen, toen kon ik sociologie gaan studeren. In Groningen lag de nadruk sterk op methoden en technieken en onverwacht was dat heel erg leuk. Ik koos daarom de onderzoeksroute en studeerde cum laude af. Ik was eerder niet gefocust op leren, ik denk dat het er toen ook niet in zat. Ik ging naar de mavo in ons dorp. Dat heb je vaak. Ik zie het ook bij mijn collega's. Er zitten de nodige stapelaars tussen. Beginnen op de mavo en dan succesvol academisch. Jammer dat die doorstroom nu steeds moeilijker wordt. Na mijn afstuderen had ik allerlei banen, voornamelijk bij de GGD. Sociaal verpleegkundige, reizigers vaccineren, huisbezoeken, bronopsporing bij aangifte-plichtige infectieziektes, wijkgezondheidscoördinator. Maar ik wilde onderzoeker zijn. Ik had die studie niet voor niks gedaan, had er hard voor moeten werken. zonder studiefinanciering. In 2000 werd ik aangenomen bij Onderzoek en Statistiek, het onderzoeksbureau van de gemeente Groningen. Zeven jaar later werd ik hoofd, ik geef leiding aan vijftien mensen. We doen jaarlijks zo'n tachtig projecten. Alles wat speelt in de stad Groningen kan onderwerp van onderzoek zijn. Van hondenoverlast of de samenstelling van de daklozenpopulatie, tot wat Stadjers van de tram vinden. Bij elk onderzoek moeten we weer bedenken: Hoe gaan we het doen? Hoe diep duiken we in de materie? En met welke methoden? Een van onze nieuwste projecten gaat over het nieuwbouwplan Meerstad. Er zijn daar nog maar weinig kavels verkocht. Wij gaan kijken waar de mensen zijn gaan wonen die ooit belangstelling voor Meerstad toonden.'